

Ken uw doelgroep *Kwetsbare groepen*

Gemeenten Venray en Horst aan de Maas

December 2015

Colofon

In opdracht van:

BiblioNu

Uitvoering en rapportage:

© Cubiss, 2015

Samenvatting

Meedoen in de maatschappij is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Gemeenten, bibliotheken en andere maatschappelijke organisaties hebben een belangrijke rol in de ondersteuning en begeleiding van inwoners die het niet op eigen kracht redden. Maar hoe is deze groep samengesteld? In welke wijken wonen zij? En hoe kunnen de bibliotheek en andere maatschappelijke organisaties hen het beste ondersteunen?

Om vast te stellen om welke kwetsbare groepen het gaat en welke omvang deze hebben, heeft Cubiss een meta-analyse uitgevoerd binnen de gemeenten Venray en Horst aan de Maas. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit verschillende databronnen die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt.

In deze rapportage wordt onder “kwetsbare groepen” verstaan: groepen mensen, woonachtig in de gemeente Venray en Horst aan de Maas, die in een (potentieel) kwetsbare positie verkeren. Een kwetsbare inwoner is een persoon die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. In dit rapport is naar twee ‘typen’ kwetsbare groepen gekeken: laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren.

Geletterdheid is het gebruiken van gedrukte en geschreven informatie om te functioneren in de maatschappij, om de eigen doelen te bereiken en om de eigen kennis en mogelijkheden te ontwikkelen. De mate van geletterdheid wordt weergegeven in vijf niveaus (Fouarge, D., Houtkoop, W. & Van der Velden, R., 2011). Laaggeletterd betekent doorgaans dat mensen op het laagste niveau zitten.

Naar schatting wonen er in gemeente Venray tussen de 3.000 en 3.500 laaggeletterden in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar. D.w.z. circa 11,2 procent van de potentiële beroepsbevolking in Venray is naar schatting laaggeletterd. Daarnaast is minimaal 21,5 procent van de 65-plussers laaggeletterd (minimaal 1.600 laaggeletterde 65-plussers). In gemeente Horst aan de Maas wonen er naar schatting tussen de 2.500 en 3.000 laaggeletterden in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar. D.w.z. circa 10,1 procent van de potentiële beroepsbevolking. Daarnaast geldt ook in deze gemeente minimaal 21,5 procent van de 65-plussers laaggeletterd (minimaal 1.600 laaggeletterde 65-plussers). Al deze mensen beschikken over onvoldoende vaardigheid om te kunnen omgaan met de lees- en schrijftaken in het dagelijks leven en op het werk. Ze hebben niet het niveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren

Naast laaggeletterden is bekeken in welke mate de gemeente Horst aan de Maas¹ te maken heeft met maatschappelijke kwetsbare volwassenen en jonge, potentiële kwetsbare kinderen. Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement.

Uit onderzoek blijkt dat als een kind opgroeit in een gezinsomgeving die niet stimulerend en bevorderlijk is om te leren lezen en schrijven, het risico verhoogt dat de kinderen later zelf laaggeletterd zullen worden. Deze houding beïnvloedt de opvoeding die ze aan hun kinderen zullen

---

¹ BiblioNu heeft dit voor de gemeente Venray al voldoende in beeld

geven. (Fouarge et. al, 2011). Dit benadrukt het belang om jonge potentieel kwetsbare kinderen al vroeg in beeld te hebben en er vroegtijdig op in te grijpen. Hoe ouder het kind, hoe moeilijker de problemen op school ten gevolge van leerachterstand immers kunnen worden verholpen. Een preventieve strategie lijkt het meest aangewezen.

In 2015 kwam 4 procent van alle peuters en kleuters in aanmerking voor een extra dagdeel bij kindcentra op indicatie van JGZ. Daarnaast werd in 2014 een kwart van alle 0-2 jarigen bereikt via BoekStart (ten opzichte van 33% landelijk).

Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Venray

Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners

In de wijken gesitueerd ten westen (Heide, Ysselsteyn, Merselo, Veulen en Vredepeel) van Venray is de kans op kwetsbare inwoners klein. Daar is zowel een behoorlijk tot zeer lage kans op laaggeletterdheid en maatschappelijke kwetsbaarheid. Hetzelfde geldt voor het wijkcluster 'Kernen Midden' (bestaande uit Smakt, Oostrum, Oirlo, Castenray en Leunen). In beide wijkclusters wonen o.a. weinig allochtonen en worden er weinig uitkeringen verstrekt onder de potentiële beroepsbevolking. Daarnaast is de financiële en sociale van de inwoners van deze wijken gunstig.

Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

In de kernen ten oosten (Wanssum, Geysteren, Blitterswijck) van Venray is een gemiddelde kans aanwezig op laaggeletterdheid. Daarentegen is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag.

Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners

In wijkcluster 'Venray Centrum' (bestaande uit Venray-Centrum, Venray-Oost en Venray-West) en in wijkcluster 'Venray Rondom' (bestaande uit Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander en Sint Antoniusveld) is een grote kans op kwetsbare inwoners. Er doet zich wel een verschil voor tussen de wijkclusters. Daar waar in Venray Centrum de kans op laaggeletterden zeer hoog is, is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid gemiddeld. Voor Venray Rondom geldt precies het omgekeerde. Beide wijkclusters worden onder andere gekenmerkt door de aanwezigheid van sociale huurwoningen, huishoudens met een laag inkomen en relatief veel 45-plussers.

Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Horst aan de Maas

Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners

De wijken Griendtsveen, Kronenberg en Meterik hebben de kleinste kans op kwetsbare inwoners. Zowel de kans op laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid is in deze wijken behoorlijk tot zeer laag. In deze wijken is onder andere sprake van een gunstige financiële en sociale situatie.

Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

Een aantal wijken in Horst aan de Maas hebben een gemiddelde kans op kwetsbare inwoners. Tussen deze wijken zijn wel wat verschillen te zien.

- In Hegelsom is zowel de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid als laaggeletterdheid gemiddeld.
- In Sevenum en Meerlo is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag, in Lottum zelfs zeer laag, maar de kans op laaggeletterdheid gemiddeld. In Melderslo is dit precies omgekeerd.
- In America is de kans op laaggeletterdheid behoorlijk laag, maar de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid zeer hoog.

- In Tienray is de kans op laaggeletterdheid zeer laag, terwijl de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk hoog is.

Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners

Evertsoord en Horst zijn de meest kwetsbare wijken. Zowel de kans op laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid is daar zeer hoog. Hier zijn onder andere veel huurwoningen in handen van wooncorporaties, is de financiële situatie kwetsbaarder en wonen er naar verhouding meer allochtonen.

Twee andere wijken die de aandacht verdienen zijn Broekhuizenvorst en Broekhuizen. Daar is een behoorlijk hoge kans op kwetsbare inwoners. Twee minder zorgelijke wijken, maar ook met de nodige kans op kwetsbare inwoners zijn Swolgen en Grubbenvorst. Hoewel in Swolgen en Grubbenvorst de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid gemiddeld is, is de kans op laaggeletterdheid behoorlijk tot zeer hoog.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding en doel	8
1.2 Kwetsbare groepen	9
1.3 Methodiek	11
1.4 Inhoud van het rapport	12
2. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid in Venray.....	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Laaggeletterdheid.....	14
2.3 Maatschappelijke kwetsbaarheid	14
3. Indicatoren Venray	16
3.1 Laaggeletterden.....	16
3.1.1 Geslacht.....	16
3.1.2 Opleidingsniveau	17
3.1.3 Leeftijd	17
3.1.4 Etniciteit	19
3.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt.....	20
3.2 Maatschappelijke kwetsbaren	21
3.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning.....	21
3.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid.....	24
3.2.3 Gezondheid	26
4. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid in Horst aan de Maas.....	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Laaggeletterdheid.....	27
5. Indicatoren Horst aan de Maas	30
5.1 Laaggeletterden.....	30
5.1.1 Geslacht.....	30
5.1.2 Opleidingsniveau	31
5.1.3 Leeftijd	32
5.1.4 Etniciteit	34
5.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt.....	36
5.2 Maatschappelijke kwetsbaren	38
5.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning.....	38
5.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid.....	41
5.2.3 Gezondheid	43
5.3 Jonge, potentieel kwetsbare kinderen in Horst aan de Maas	44
5.3.1 Voor- en vroegschoolse educatie	45
5.3.2 BoekStart	45
6. Conclusies	47
6.1 Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Venray	48
<i>Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners.....</i>	48
<i>Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners .....</i>	48

<i>Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners</i>	48
6.1 Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Horst aan de Maas	48
<i>Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners</i>	48
<i>Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners</i>	48
<i>Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners</i>	48
Geraadpleegde literatuur en bronnen	50

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Meedoen in de maatschappij is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Gemeenten, bibliotheken en andere maatschappelijke organisaties hebben een belangrijke rol in de ondersteuning en begeleiding van inwoners die het niet op eigen kracht redden. Maar hoe is deze groep samengesteld? In welke wijken wonen zij? En hoe kunnen de bibliotheek en andere maatschappelijke organisaties hen het beste ondersteunen?

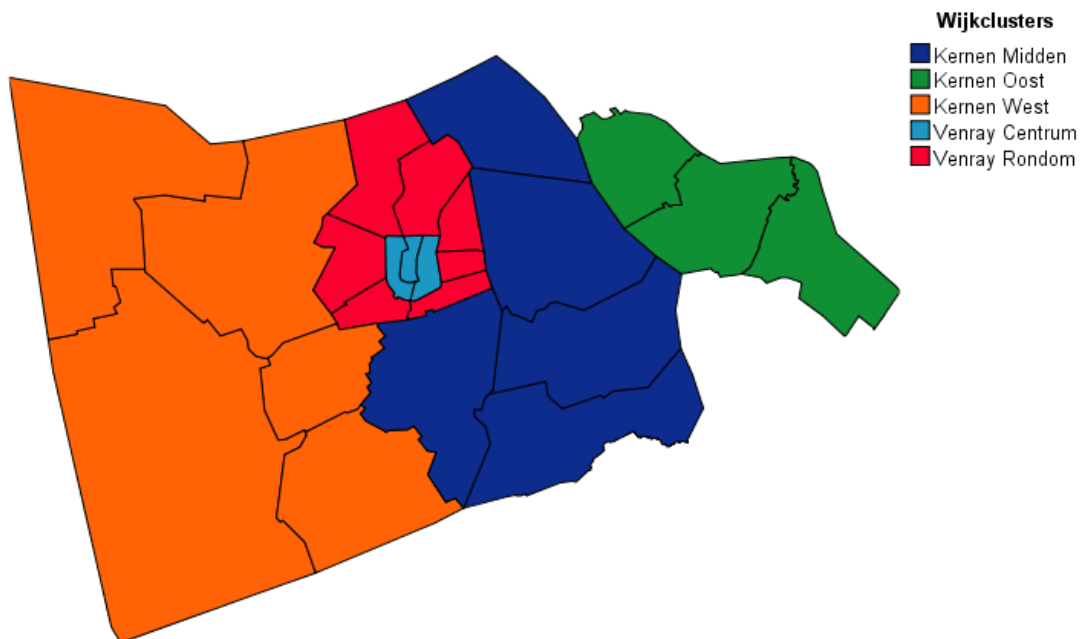
Om vast te stellen om welke kwetsbare groepen het gaat en welke omvang deze hebben, heeft Cubiss een meta-analyse uitgevoerd binnen de gemeenten Venray en Horst aan de Maas. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit verschillende databronnen die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

“In welke mate hebben de gemeenten Venray en Horst aan de Maas te maken met kwetsbare groepen en hoe ziet de situatie er per wijk(cluster) uit?”

Met de resultaten van dit onderzoek kan BiblioNu, in samenwerking met de gemeente en andere partners voor geletertheid, probleemgroepen definiëren. De ‘genomen foto’ biedt input voor de te vervullen rol en de te bewandelen strategie ten aanzien van kwetsbare groepen. Daarnaast biedt het kerngegevens die relevant zijn in mogelijke gesprekken met andere partners in het werkgebied.

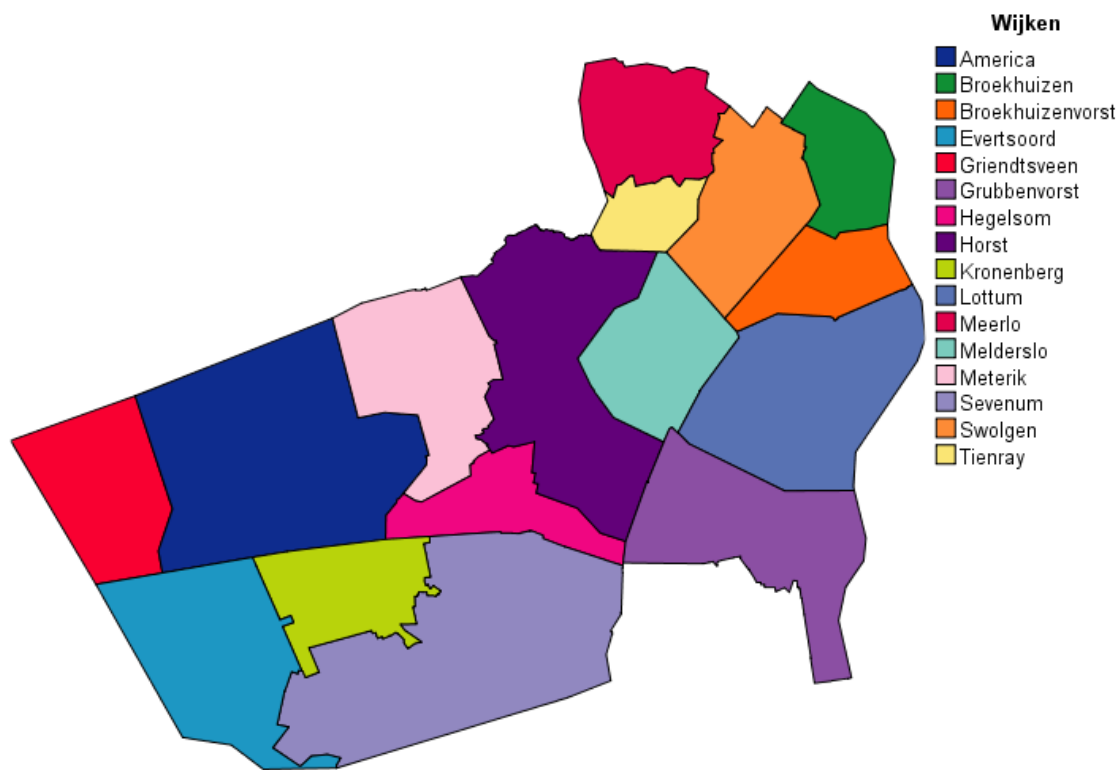
Voor gemeente Venray hanteren we een met de bibliotheek besproken wijkclusterindeling die is weergegeven in figuur 1.1.1a.

Figuur 1.1.1a Wijkclusterindeling gemeente Venray

Voor gemeente Horst aan de Maas hanteren we een wijkindeling die is weergegeven in een figuur op de volgende pagina.

Figuur 1.1.1b Wijkindeling gemeente Horst aan de Maas

1.2 Kwetsbare groepen

In deze rapportage wordt onder “kwetsbare groepen” verstaan: groepen mensen, woonachtig in de gemeenten Venray en Horst aan de Maas, die in een (potentieel) kwetsbare positie verkeren. Een kwetsbare inwoner is een persoon die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. Niet zelfredzaam is iemand wanneer deze niet zelfstandig (niet op eigen kracht) of niet met behulp van zijn omgeving (eigen sociale netwerk) actief kan meedoen in de samenleving of onvoldoende draagkracht heeft om de daarvoor benodigde voorziening(en) aan te schaffen. Kernbegrip in deze definitie is "zelfredzaamheid" (het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke of financiële vermogen om voorzieningen te treffen dan wel te laten treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken)².

In dit rapport wordt naar drie ‘typen’ kwetsbare groepen gekeken: laaggeletterden, maatschappelijke kwetsbaren en jonge en potentieel kwetsbare kinderen (voor Horst aan de Maas).

Laaggeletterdheid

Geletterdheid is het gebruiken van gedrukte en geschreven informatie om te functioneren in de maatschappij, om de eigen doelen te bereiken en om de eigen kennis en mogelijkheden te ontwikkelen. De mate van geletterdheid wordt weergegeven in een aantal niveaus. Laaggeletterd

---

² WMO voorzieningenbeleid

betekent doorgaans dat mensen op het laagste of een na laagste niveau zitten (Fouarge, D., Houtkoop, W. & Van der Velden, R., 2011). Op dit niveau beschikken mensen over een elementair basisvocabulary, en kunnen eenvoudige informatie uit korte zinnen en teksten halen. De meeste laaggeletterden zijn zeker geen analfabeten. Slechts een kleine groep, ongeveer 2,5%, kan niet of nauwelijks (technisch) lezen en schrijven. Een veel grotere groep heeft pas moeite met lezen en schrijven als de teksten ingewikkelder worden, bijvoorbeeld als ze informatie uit een tekst moeten afleiden die er niet letterlijk in staat. De meeste laaggeletterden hebben meer moeite met schrijven dan met lezen.

Op de schaal van 0 tot 500 scoren zeer laaggeletterden onder de 176 punten en laaggeletterden tussen de 176 en 225 punten. Zeer laaggeletterde volwassenen kunnen korte teksten over bekende onderwerpen lezen en één stukje informatie vinden dat dezelfde vorm heeft als de taak of vraag (Buisman & Houtkoop, 2014). Er wordt alleen om een elementaire woordenschat gevraagd. Laaggeletterde volwassenen kunnen korte papieren of digitale teksten lezen om één stukje informatie te vinden dat identiek is aan de taak of vraag. Volwassenen op dit niveau kunnen simpele formulieren invullen, beschikken over een elementaire woordenschat, begrijpen de betekenis van zinnen en kunnen eenvoudige teksten lezen.

Op het volgende niveau (niveau 2, schaalwaarde 226 tot en met 275) kunnen volwassenen twee of meer stukjes informatie integreren. Ze kunnen informatie vergelijken, contrasteren of erover reflecteren en ze kunnen eenvoudige gevolgtrekkingen maken. Ook kunnen ze binnen digitale teksten navigeren om op verschillende plekken in een tekst informatie te zoeken en te vinden (Buisman & Houtkoop, 2014). Op dit niveau lopen veel volwassenen echter een risico als de vaardigheidseisen thuis, op het werk of in de samenleving veranderen. Op dit niveau wordt dan ook gesproken van een latent probleem (Bohnen, E., Ceulemans, C., Van de Guchte, C., Kurvers, J. & Van Tendeloo, T., 2004). Er bestaat een grote kans bij personen op niveau 2, dat als ze hun vaardigheden niet onderhouden, ze op latere leeftijd terugvallen naar niveau 1. Het volgende niveau, niveau 3 wordt beschouwd als het geletterdheidsniveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren.

Uit onderzoek blijkt dat in Nederland 1,3 miljoen laaggeletterden (niveau 1) wonen. Dit betekent dat 12 procent van de potentiële beroepsbevolking op het laagste niveau van taalvaardigheid functioneert (PIAAC, 2013). Qua absolute aantallen bevinden de grootste groepen laaggeletterden zich onder oudere autochtonen (45-plus) met een middelbaar opleidingsniveau. Daarnaast vormen 120.000 autochtone en 108.000 allochtone niet-werkende laag opgeleiden twee relatief grote groepen van laaggeletterden.

De individuele gevolgen voor laaggeletterden kunnen leiden tot een sociaal isolement. Zij worden onzeker, durven niet buiten hun vertrouwde kring te opereren, te solliciteren, zich niet duidelijk uit te spreken of actief te participeren in groepsactiviteiten. Laaggeletterdheid is daarmee een bron van sociale, culturele en politieke uitsluiting voor het individu. Laaggeletterden participeren vaak beperkt in het maatschappelijk leven. Uit Brits onderzoek blijkt dat laaggeletterden nauwelijks deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten in buurten, scholen, bewonersgroepen of politieke partijen. Laaggeletterdheid heeft ook gevolgen voor de economie. Door ontwikkelingen als toenemende digitalisering, maar ook grotere behoefte aan kennis worden steeds hogere en andere eisen gesteld aan mensen om deel te nemen aan de kenniseconomie. De kenniseconomie vraagt om werknemers die mondeling en schriftelijk goed kunnen communiceren. Geletterde en goed opgeleide werknemers zijn productiever, en meer productiviteit betekent een hogere economische groei. Vrijwel in alle banen moeten mensen zich bijscholen, ook laagopgeleide medewerkers. Omdat bijscholing voor

laaggeletterden vaak te moeilijk is en zij cursussen dus ook liever vermijden, lopen zij een hoger risico om uiteindelijk ontslag te krijgen. (Vos, De Vries (St. Lezen & Schrijven) & Duvekot, 2007).

Uit een onlangs verschenen onderzoek van het ECBO blijkt eveneens dat laaggeletterden drie keer meer kans hebben om onvoldoende digitaal vaardig te zijn (Baay, Buisman & Houtkoop, 2015). Laaggeletterden beschikken over minder functionele taalvaardigheden – de vaardigheid om informatie te kunnen lezen, begrijpen en gebruiken – en dit is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden.

Maatschappelijke kwetsbaarheid

Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement. Factoren die doorgaans in verband worden gebracht met maatschappelijke kwetsbare groepen zijn: de financiële situatie (inkomen en type woning), sociale situatie (leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid) en de mate van gezondheid.

Jonge, potentieel kwetsbare kinderen

Bij lees- en schrijfvaardigheid speelt de familiale context een fundamentele rol. De houding van de ouders tegenover lezen en schrijven zal een grote impact hebben op de latere ontwikkeling van het kind op dit domein. Uit onderzoek blijkt dat als een kind opgroeit in een gezinsomgeving die niet stimulerend en bevorderlijk is om te leren lezen en schrijven, het risico verhoogt dat de kinderen later zelf laaggeletterd zullen worden. Deze houding beïnvloedt de opvoeding die ze aan hun kinderen zullen geven. (Fouarge et. al, 2011). Dit benadrukt het belang om jonge potentieel kwetsbare kinderen al vroeg in beeld te hebben en er vroegtijdig op in te grijpen. Hoe ouder het kind, hoe moeilijker de problemen op school ten gevolge van leerachterstand immers kunnen worden verholpen. Een preventieve strategie lijkt het meest aangewezen.

1.3 Methodiek

Om in kaart te brengen in welke mate de gemeenten Venray en Horst aan de Maas te maken hebben met de drie kwetsbare groepen, is middels deskresearch een aantal indicatoren verzameld die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt. De voorwaarden waaraan een indicator moet voldoen zijn als volgt:

- Van een betrouwbare bron afkomstig zijn
- Op het juiste niveau (wijk-niveau) beschikbaar zijn
- Recentelijk onderzocht zijn.

In tabel 1.1 op de volgende pagina zijn de gebruikte indicatoren voor laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren gedefinieerd.

Tabel 1.1 Dimensies en indicatoren

Dimensie	Indicator
Laaggeletterden	% vrouwen
	% 45-plussers
	% laag opgeleiden: max een mavo of lbo opleiding afgerond
	% niet-westerse allochtonen
	% inwoners dat niet participeert op de arbeidsmarkt (excl. AOW'ers)
Maatschappelijke kwetsbaren	Financiële situatie: % huishoudens met laag inkomen
	Financiële situatie: % huurwoningen in handen van wooncorporatie
	Sociale situatie: waardering kwaliteit woonomgeving
	Sociale situatie: sociale cohesie in de buurt
	Sociale situatie: % inwoners dat zich weleens onveilig voelt in de eigen buurt
	Sociale situatie: % inwoners dat zich vaak of soms eenzaam voelt
	Gezondheid: % inwoners dat eigen gezondheid als niet goed ervaart
Jonge potentieel kwetsbare kinderen	% kinderen dat in aanmerking komt voor voor- en vroegschoolse educatie (alleen voor gemeente Horst aan de Maas)

1.4 Inhoud van het rapport

Per gemeente is een rapportage opgesteld. Iedere rapportage bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft een totaaloverzicht van de kans op kwetsbare volwassen inwoners in de gemeente. Aan de hand van de opgenomen figuren is in één oogopslag te zien wat de kans op taalachterstanden/ laaggeletterdheid en maatschappelijke kwetsbaarheid is in de verschillende wijken. In het tweede deel wordt ingezoomd op de verschillende indicatoren. Aan de hand van figuren en tabellen wordt aangegeven hoe een wijk scoort ten opzichte van (Noord-)Limburg en Nederland.

2. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid in Venray

2.1 Inleiding

Dit gedeelte toont een totaaloverzicht van de kans op kwetsbare volwassen inwoners in **gemeente Venray**. Voor de resultaten van gemeente Horst aan de Maas, zie hoofdstuk 4 en 5. Via een vaste waarde-indeling wordt de kans op zowel laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid in figuren weergegeven. De waarde van deze dimensies is gebaseerd op de onderliggende indicatoren. Aan de hand van zogenaamde z-scores is per indicator berekend in hoeverre de wijken afwijken van het gemiddelde voor de gemeente Venray. Per type kwetsbaren zijn deze afwijkingen bij elkaar opgeteld. Voordat de resultaten worden gepresenteerd, is allereerst in de tabel hieronder te zien hoeveel inwoners iedere wijk heeft.

Tabel 2.1 Aantal inwoners per wijk (2014)

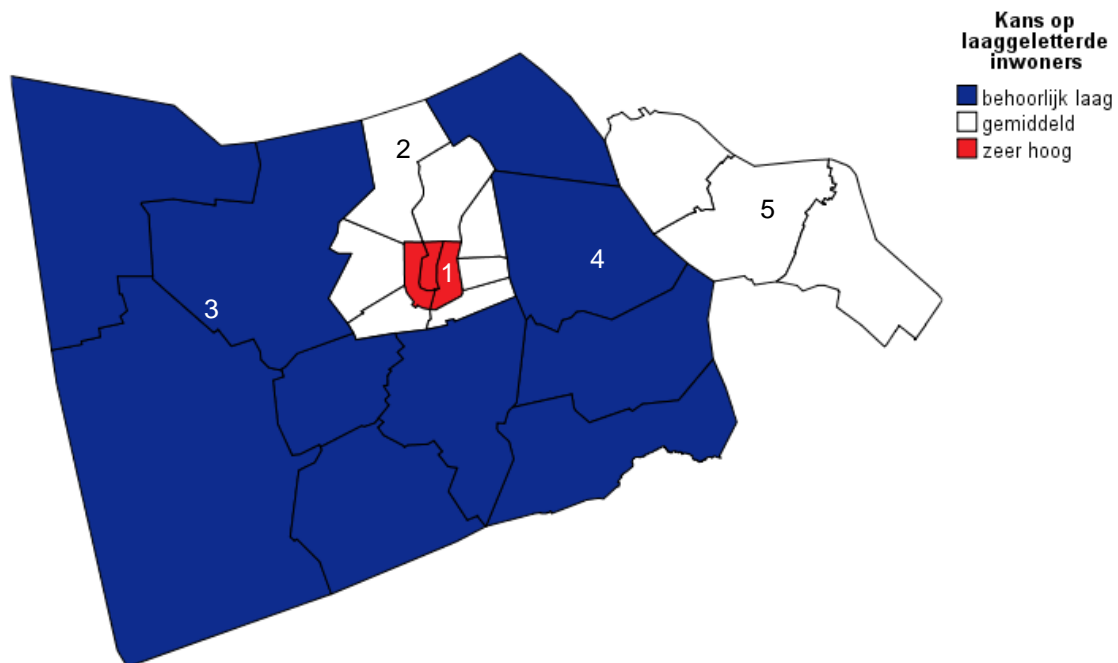
	Potentiële beroeps-bevolking (15 tot 65 jaar)	Aantal inwoners (totaal)
Venray centrum	4643	8005
Venray-Centrum	954	1645
Venray-Oost	1627	2860
Venray-West	2062	3500
Venray rondom	13.742	20.195
Vlakwater	440	815
Veltum	2327	3815
Brukske	3472	4960
Landweert	4795	6485
Smakterheide	488	740
Brabander	893	1395
Sint Antoniusveld	1327	1985
Kernen West	3027	4590
Heide	328	455
Ysselsteyn	1463	2250
Merselo	743	1125
Veulen	338	520
Vredepeel	155	240
Kernen Midden	4658	6830
Smakt	138	220
Oostrum	1618	2345
Oirlo	842	1225
Castenray	530	785
Leunen	1530	2255
Kernen Oost	2223	3450
Wanssum	1261	1940
Geysteren	270	440
Blitterswijk	692	1070
Totaal	28.293	43.110

Bron: CBS Statline

De 23 wijken zijn in overleg met de bibliotheek opgedeeld in vijf wijkclusters. De officiële wijkclustering van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is hierbij niet gebruikt, daar het CBS Venray verdeeld in slechts 2 stadsdelen ('Venray' en 'Overige kernen').

2.2 Laaggeletterdheid

In onderstaand figuur is in één oogopslag te zien in welke mate er laaggeletterden in de verschillende wijken van Venray wonen.

Legenda

1.	Venray Centrum (Venray-Centrum, Venray-Oost, Venray-West)
2.	Venray Rondom (Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander, Sint Antoniusveld)
3.	Kernen West (Heide, Ysselsteyn, Merselo, Veulen, Vredepeel)
4.	Kernen Midden (Smakt, Oostrum, Oirlo, Castenray, Leunen)
5.	Kernen Oost (Wanssum, Geysteren, Blitterswijck)

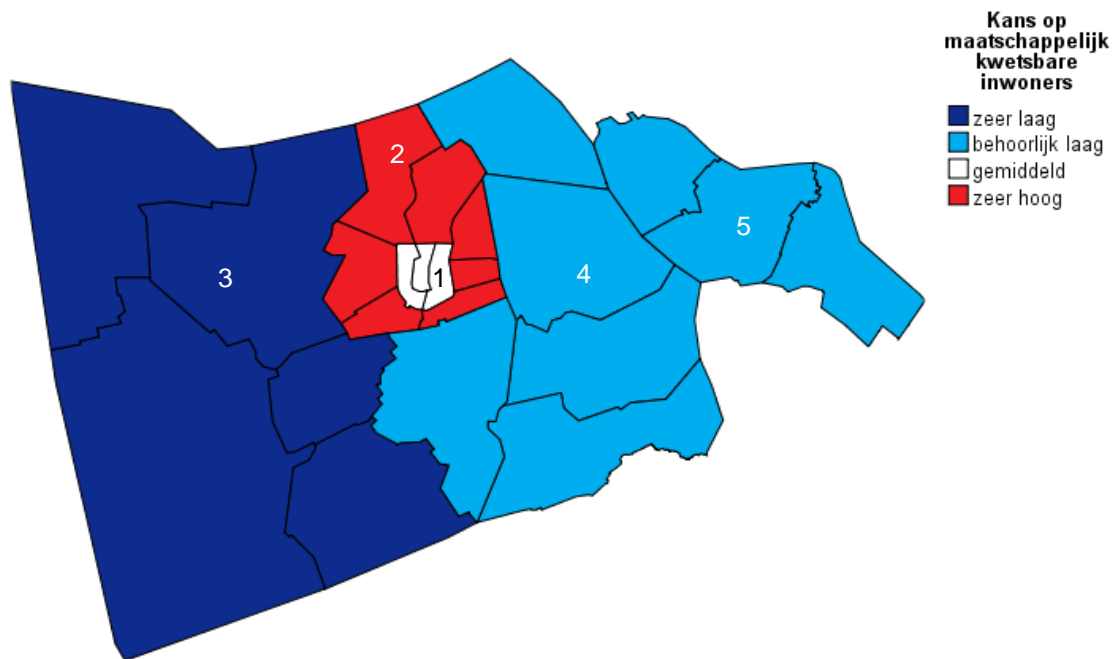
Figuur 2.2.1 De kans op laaggeletterde inwoners in Venray, per wijkcluster

Er blijken in Venray drie gradaties van laaggeletterdheid aanwezig. In het centrum van Venray is de kans op laaggeletterdheid zeer groot. In de wijken rondom het centrum ('Venray Rondom') is de kans op laaggeletterdheid gemiddeld. Dit geldt ook voor de kernen in het uiterste oosten op de kaart. In de kernen 'West' en 'Midden' is een behoorlijk lage kans op laaggeletterdheid.

2.3 Maatschappelijke kwetsbaarheid

Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement. Indicatoren voor maatschappelijke kwetsbaarheid zijn de financiële en sociale situatie van een inwoner en de mate van gezondheid.

In figuur 2.3.1 is te zien in welke mate de verschillende wijkclusters van Venray te maken hebben met maatschappelijke kwetsbare groepen.

Legenda

1.	Venray Centrum (Venray-Centrum, Venray-Oost, Venray-West)
2.	Venray Rondom (Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander, Sint Antoniusveld)
3.	Kernen West (Heide, Ysselsteyn, Merselo, Veulen, Vredepeel)
4.	Kernen Midden (Smakt, Oostrum, Oirlo, Castenray, Leunen)
5.	Kernen Oost (Wanssum, Geysteren, Blitterswijck)

Figuur 2.3.1 De kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners in Venray, per wijkcluster

In tegenstelling tot de kans op laaggeletterdheid, is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid het hoogst in de wijken rondom het centrum van Venray. In de wijken in het centrum van Venray is de kans op maatschappelijk kwetsbare inwoners gemiddeld. In de kernen 'Midden' en 'Oost' is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag. In de kernen ten westen van Venray is de kans op maatschappelijk kwetsbare inwoners zelfs zeer laag.

3. Indicatoren Venray

In dit hoofdstuk wordt een uitgebreidere toelichting gegeven op de diverse indicatoren. Zo komt onder andere aan bod op welke bronnen de indicatoren gebaseerd zijn, hoe ze zijn gemeten en wat de indicatoren dus precies vertellen. Ook worden de exacte percentages c.q. aantallen gepresenteerd per wijk. In dit hoofdstuk wordt tevens aan de hand van tabellen en figuren geïllustreerd hoe een wijkcluster in Venray scoort ten opzichte van de andere wijkclusters, en ten opzichte van (Noord-) Limburg en Nederland als totaal. Indien een wijk bovengemiddeld slecht (afhankelijk van de indicator boven of onder het gemiddelde voor Limburg) scoort, is dit aangegeven met een grijze arcering.

3.1 Laaggeletterden

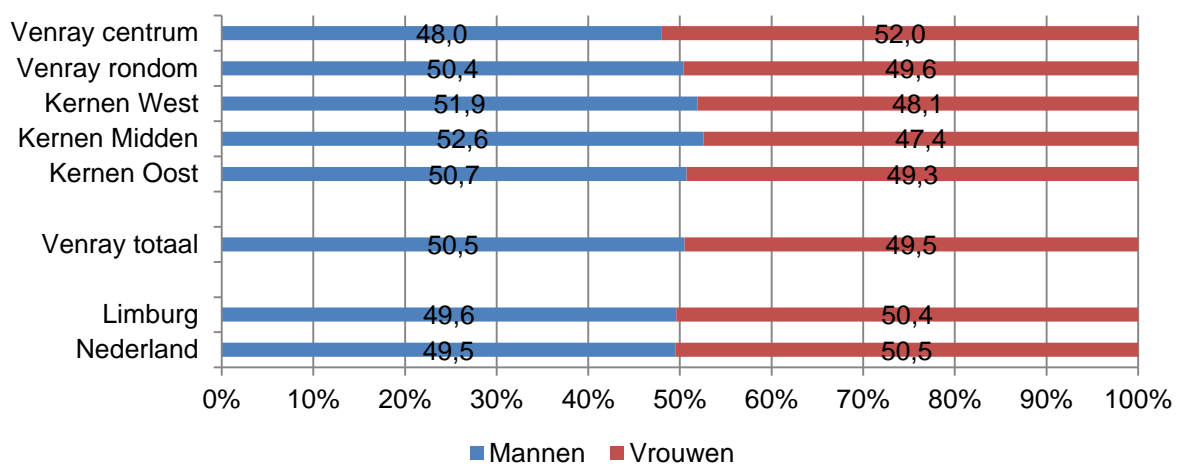
Uit landelijk wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het profiel van (zeer) laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaker bestaat uit vrouwen, laaggeschoolden (lager onderwijs of vbo), ouderen, allochtonen uit de eerste generatie (met de kanttekening dat driekwart van de laaggeletterden autochtoon is) en mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt (Fouarge et al, 2011). Deze onderdelen vormen dan ook de indicatoren voor laaggeletterdheid:

- Geslacht
- Opleidingsniveau
- Leeftijd
- Etniciteit
- Participatie op de arbeidsmarkt

3.1.1 Geslacht

Nederland valt op als een van de landen waar de achterstand van vrouwen op mannen voor taalvaardigheid relatief groot is. Zo blijkt uit het PIAAC-onderzoek (2012) dat 12,7 procent van de vrouwen laaggeletterd is tegenover 11,2 procent van de mannen. De verschillen tussen mannen en vrouwen worden groter naarmate de leeftijd stijgt. Zo scoren onder 45-plussers de mannen significant beter op taalvaardigheid dan vrouwen, terwijl onder 18-45 jarigen geen significant verschil bestaat tussen mannen en vrouwen. De taalvoorsprong van mannen is sinds 1994 en vooral sinds 2007 gegroeid (PIAAC, 2013).

In figuur 3.1.1 is de man-vrouw verdeling weergegeven. Zoals te zien is de man-vrouw verdeling op een half procent na gelijk.

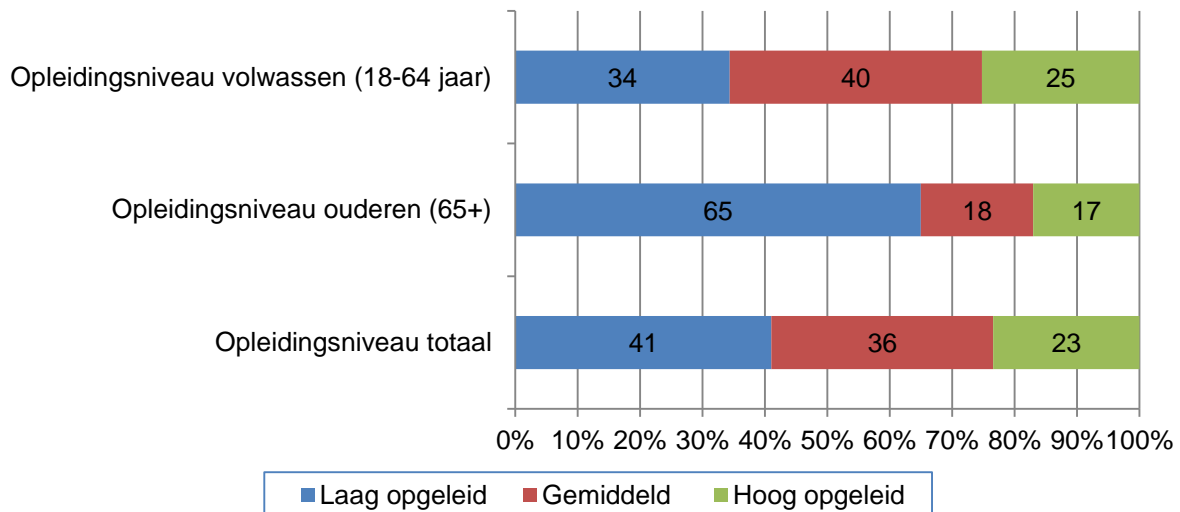
Figuur 3.1.1 Bevolking per wijk naar geslacht (%) (2014) (bron: CBS Statline)

In Venray zijn iets meer mannen dan vrouwen, echter het verschil is klein. Op wijkclusterniveau zijn kleine verschillen zichtbaar. In de wijken in het centrum van Venray wonen iets minder mannen (48%) dan vrouwen, terwijl dit in de wijken in de overige kernen 'Midden' (Smakt, Oostrum, Oirlo, Castenray en Leunen) en 'West' (Heide, Ysselsteyn, Merselo, Veulen en Vredepeel) precies andersom is.

3.1.2 Opleidingsniveau

Uit onderzoek blijkt dat opleidingsniveau samenhangt met laaggeletterdheid. Een opleiding draagt in positieve zin bij aan geletterdheid. Mensen die laagopgeleid zijn hebben vaker een taalachterstand dan mensen die hoogopgeleid zijn. Ruim 4 op de 10 mensen die maximaal de lagere school hebben afgerond, zijn laaggeletterd (PIAAC, 2013).

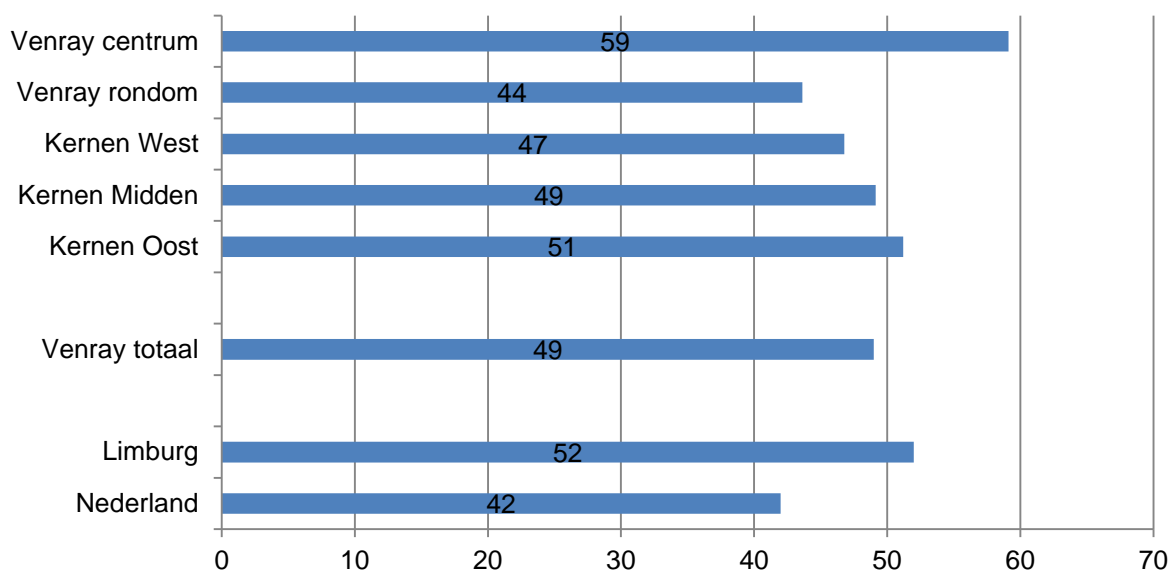
Figuur 3.1.2 Opleidingsniveau volwassen inwoners Venray (%) (2012). (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Venray, GGD Limburg-Noord)

In bovenstaand figuur is het gemiddelde opleidingsniveau van de volwassen inwoners (18+) van Venray weergegeven. Er zijn geen gegevens op wijkniveau beschikbaar. In totaal is 41 procent van de Venrayse inwoners laag opgeleid, 36 procent is gemiddeld opgeleid en 23 procent is hoogopgeleid. Het aandeel laagopgeleiden wordt met name bepaald door de 65-plussers: onder hen is 65 procent laag opgeleid.

3.1.3 Leeftijd

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat leeftijd correleert met het niveau van laaggeletterdheid. Waar vijf procent van de 16-24 jarigen in Nederland laaggeletterd is, ligt dit percentage onder de 45-54 jarigen op de 14,1 procent en onder de 55-64 jarigen zelfs op 21,5 procent (Buisman & Houtkoop, 2014). Dat betekent echter niet dat laaggeletterdheid alleen bij ouderen voorkomt. Juist onder (middelbaar en hoogopgeleide) jongeren in de leeftijd van 16-34 jaar is een langzame achteruitgang van geletterdheid waar te nemen (Fouarge, et. al, 2011).

Figuur 3.1.3 en tabel 3.1.4 op de volgende pagina geven de leeftijdsverdeling weer van de inwoners van Venray. Figuur 3.1.3 laat het percentage inwoners zien van 45 jaar en ouder. In tabel 3.1.4 is de verdeling van alle leeftijden weergegeven.

Figuur 3.1.3 Percentage 45-plussers (2014) (bron: CBS Statline)

In vergelijking tot Nederland heeft Venray een iets oudere populatie. Zo is 49 procent van de Venrayse inwoners 45 jaar of ouder, terwijl dit percentage onder alle Nederlanders op 45 ligt. Echter, indien de gemeente vergeleken wordt met de provincie (52%) wonen er verhoudingsgewijs minder 45-plussers. In de wijken vallend onder 'Venray centrum' (Venray Centrum, Venray Oost en Venray West) wonen gemiddeld de meeste 45-plussers (samen gemiddeld 59%). In de wijken rondom 'Venray centrum' (Vlakwater, Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander en St. Antoniusveld) en in de dorpskernen ten westen van Centrum ('Kernen West') wonen de minste 45-plussers: respectievelijk 44 en 47 procent is daar 45 jaar of ouder.

Tabel 3.1.4 Leeftijdsgroepen per wijk (%) (2014)

	0 tot 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 jaar of ouder
Venray centrum	10	9	21	28	31
Venray rondom	19	12	26	31	13
Kernen West	18	14	21	31	15
Kernen Midden	16	13	22	33	16
Kernen Oost	16	11	21	33	19
Venray totaal	17	11	23	31	18
Limburg	14	12	23	31	21
Nederland	17	12	26	28	17

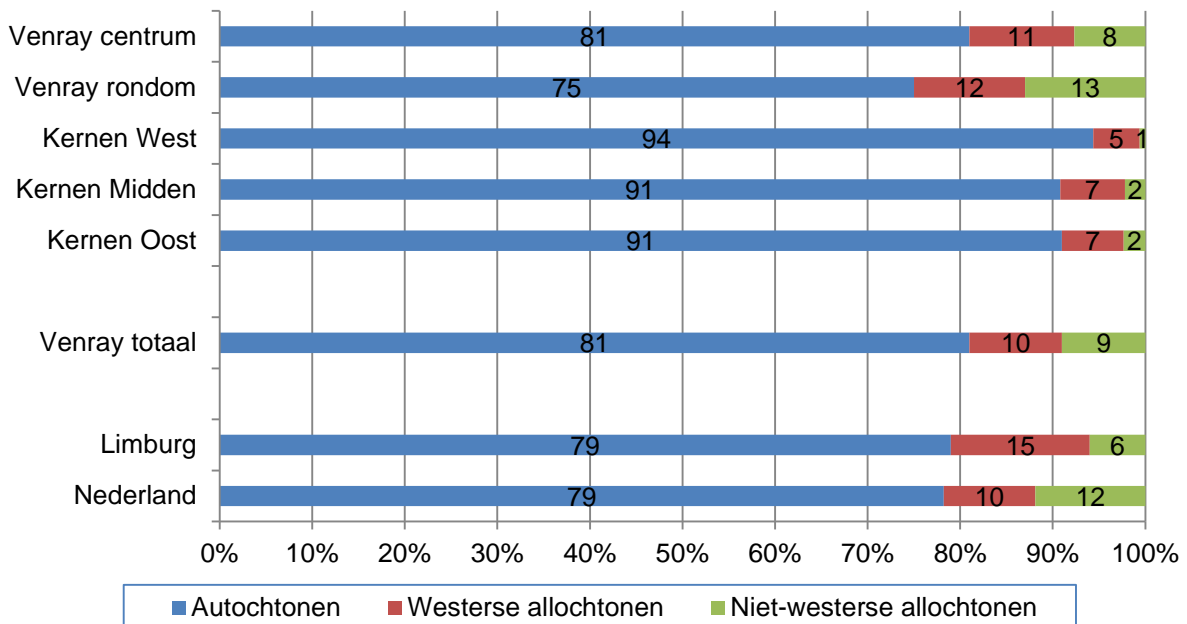
(Bron: CBS Statline)

Bovenstaande tabel geeft de leeftijdsverdeling op gedetailleerder niveau weer. Het zwaartepunt ligt in de gemeente (Venray totaal) op de 45-65 jarigen (31%), gevolgd door 25-45 jarigen (23%) en 65-plussers (18%). Qua leeftijdsverdeling wijkt Venray niet veel af van de provinciale en landelijke benchmark. Op wijkclusterniveau zijn wel accentverschillen te zien, met een heel opvallende. Zo is het aandeel 65-plussers in 'Venray centrum' een stuk hoger dan de Venrayse gemiddelde (19% vs. 31%).

3.1.4 Etniciteit

Uit onderzoek blijkt dat het profiel van laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaak bestaat uit allochtonen. De etniciteit van een persoon wordt bepaald door het geboorteland van de persoon of, als de persoon in Nederland is geboren, door het geboorteland van de moeder of de vader. Binnen de groep allochtonen zijn eerste generatie allochtonen vaker laaggeletterd dan tweede generatie allochtonen. Zo is 37 procent van de eerste generatie allochtonen laaggeletterd, terwijl er onder de tweede generatie allochtonen nauwelijks meer sprake is van een oververtegenwoordiging van laaggeletterden (PIAAC, 2013). Daarnaast is een duidelijk onderscheid in laaggeletterdheid zichtbaar tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Onder westerse allochtonen is 19 procent laaggeletterd terwijl dit percentage onder niet-westerse allochtonen op 46 procent ligt.

Figuur 3.1.5 op de volgende pagina geeft de verhouding weer tussen autochtonen en westerse en niet-westerse allochtonen³ (zowel eerste als tweede generatie allochtonen) per wijk. Helaas zijn er geen gegevens voorhanden van enkel eerste generatie allochtonen.

Figuur 3.1.5 Percentage allochtonen/autochtonen per stadsdeel (2014) (bron: CBS Statline)

In zowel Limburg als heel Nederland is 21 procent van de inwoners van allochtone afkomst (westers en niet-westers). In Venray ligt dit percentage op 19. De meeste allochtonen wonen in Venray Centrum, Venray Oost en Venray West (samen 'Venray Centrum', 19%) en de wijken rondom Venray Centrum (21%) (Vlakwater, Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander, St. Antoniusveld). In de overige kernen rondom Venray wonen minder allochtonen in vergelijking tot het provinciale en landelijke gemiddelde.

In tabel 3.1.6 is de etniciteit van de inwoners, en dan de niet-Westerse allochtonen, nader bekeken. Hier is aangegeven welk percentage van Surinaamse, Antilliaanse/Arubaanse, Turkse of Marokkaanse afkomst is of onder de categorie 'overig' valt. De personen die in onderstaande tabel als allochtoon worden aangemerkt, betreffen zowel eerste- als tweedegeneratie allochtonen.

³ Het CBS onderscheidt twee groepen: allochtonen en vreemdelingen. Allochtonen hebben een Nederlands (of dubbel) paspoort. Onder vreemdelingen vallen asielzoekers, asielmigranten en vluchtelingen. In het cijferoverzicht zijn dus niet de vluchtelingen meegenomen.

Tabel 3.1.6 Percentage allochtonen per wijk, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal inwoners (2014)

	Autochtonen	Allochtonen					
		Wes-terse	Marok-ko	NL'se Antillen /Aruba	Surina me	Turkije	Overig niet-westers
Venray centrum	81	11	2	0	0	3	2
Venray rondom	75	12	3	0	1	4	5
Kernen West	94	5	*	*	*	*	*
Kernen Midden	91	7	*	*	*	*	*
Kernen Oost	91	7	0	0	0	0	1
Venray totaal	81	10	2	0	1	3	3
Limburg	79	15	2	0	0	1	3
Nederland	79	10	2	1	2	2	4

*Gegevens onbekend. (Bron: CBS Statline)

In tabel 1.3.6. valt meteen op dat de wijkclusters 'Kernen West', 'Kernen Midden' en 'Kernen Oost' sterk afwijken van het provinciale én landelijke percentage. In deze wijkclusters wonen naar verhouding meer autochtonen en minder allochtonen. Daarentegen wonen in de wijkclusters 'Venray Centrum' en 'Venray rondom' meer allochtonen. Deze percentages stroken grotendeels met de benchmarks.

3.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt

Een voldoende vaardigheidsniveau is belangrijk voor volwaardige arbeidsmarktparticipatie. Daarnaast gaat het vaardigheidsniveau sneller achteruit als men er gedurende langere tijd geen aanspraak op doet. Laaggeletterden zijn dan ook sterk oververtegenwoordigd onder langdurig werklozen en personen die buiten de beroepsbevolking vallen (o.a. arbeidsongeschikten en gepensioneerden) (Buisman & Houtkoop, 2014). In tabel 3.1.7 is weergegeven welk deel van de potentiële beroepsbevolking een bijstandsuitkering ontvangt en welk deel een AO- en WW-uitkering.

Tabel 3.1.7 Percentage bijstandsgerechtigden, arbeidsongeschikten en werklozen onder 15-65 jarigen, per wijk (2014)

	% 15-65 jarigen met bijstandsuitkering	% 15-65 jarigen met AO-uitkering	% 15-65 jarigen met WW-uitkering
Venray centrum	4,1	11,4	5,2
Venray rondom	3,9	8,9	5,1
Kernen West	1,0	4,6	4,0
Kernen Midden	0,9	6,9	3,9
Kernen Oost	1,3	5,8	4,9
Venray totaal	2,8	8,4	4,7
Limburg	4,0	9,3	4,2
Nederland	3,9	7,1	3,9

Bron: CBS Statline

Algemene bijstandsuitkeringen omvatten uitkeringen in het kader van de algemene bijstandswet (ABW), de Wet werk en bijstand (WWB) en de Wet investeren in jongeren (WIJ). AO-uitkeringen is een verzamelterm voor uitkeringen in het kader van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ), de regeling Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) en de regeling Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA).

In 2014 ontving 4,0 procent van de potentiële beroepsbevolking in Limburg een bijstandsuitkering (zie tabel 3.1.7). In gemeente Venray als totaal ligt dit percentage wat lager (2,8%). Dit percentage is ook lager dan het landelijke gemiddelde (3,9%). Er zijn wel verschillen tussen de wijkclusters. In en rondom het centrum van Venray heeft respectievelijk 4,1% en 3,9% van de potentiële beroepsbevolking een bijstandsuitkering. Dit strookt ongeveer met het Limburgse en landelijke gemiddelde. In de overige kernen liggen deze percentages beduidend lager (1%, 0,9% en 1,3%).

Het aantal arbeidsongeschikten in gemeente Venray ligt procentueel eveneens ietsje lager dan het gemiddelde in Limburg (9,3%). 8,4 procent van de potentiële beroepsbevolking is arbeidsongeschikt. Ook hier zijn verschillen tussen wijkclusters te zien. Deze arbeidsongeschikten wonen net name in (11,4%) of rondom (8,9%) het centrum van Venray. Wederom geldt dat er in de overige kernen (west, midden en oost) relatief minder arbeidsongeschikten aanwezig zijn.

Het aantal werklozen binnen gemeente Venray ligt op 4,7 procent, ten opzichte van 4,2 procent in Limburg en 3,9 procent in Nederland. Bij de WW-uitkeringen valt op dat het verschil tussen Venray (centrum en wijken rondom centrum) en de overige kernen een stuk kleiner is dan bij de bijstandsuitkeringen en de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Wel is het zo dat de dat in de wijken in en rondom Venray er relatief meer personen zijn met een WW-uitkering.

3.2 Maatschappelijke kwetsbaren

Maatschappelijk kwetsbare groepen worden doorgaans in verband gebracht met de volgende factoren: financiële situatie (inkomen en type woning), sociale situatie (leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid) en de mate van gezondheid.

3.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning

Twee indicatoren die de financiële situatie van een inwoner kunnen meten zijn het besteedbaar inkomen en of men in een huur- of koophuis woont.

Inkomen

Wat is het gemiddeld inkomen per inwoner en per inkomensontvanger in de verschillende wijken van Venray? Het persoonlijk (bruto) inkomen van mensen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag).

Het persoonlijk inkomen per *inwoner* is het totaal van alle persoonlijke inkomens gedeeld door het totaal aantal inwoners. Het persoonlijk inkomen *per inwoner* is gebaseerd op de totale bevolking (dus ook inclusief kinderen en huismannen/-vrouwen). Het persoonlijk inkomen per *inkomensontvanger* is het gemiddelde persoonlijk inkomen van enkel personen met inkomen (52 weken).

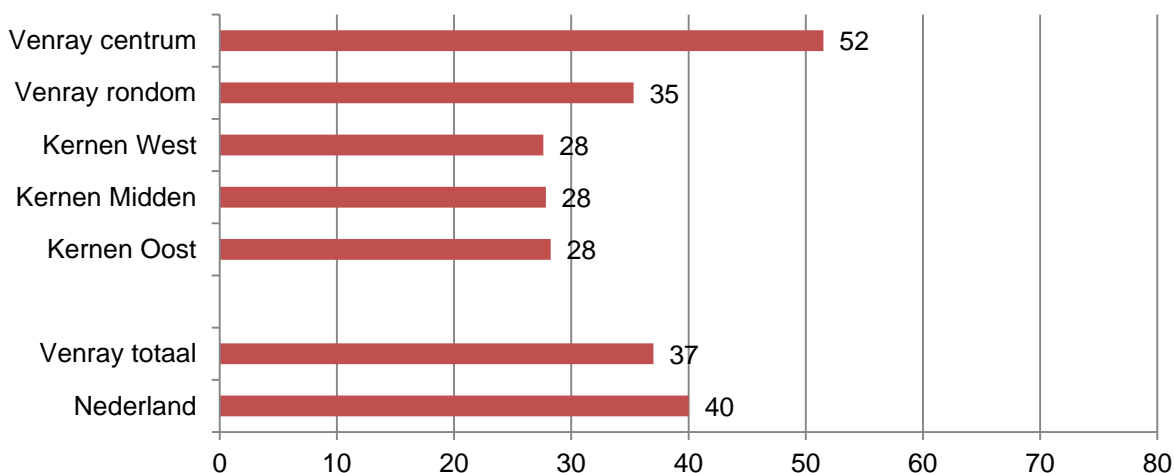
Tabel 3.2.1 Gemiddeld persoonlijk inkomen in € per wijk (2013)

	Persoonlijk inkomen per inkomensontvanger	Persoonlijk inkomen per inwoner
Venray centrum	26.900	22.433
Centrum rondom	31.971	23.457
Kernen West	29.700	21.820
Kernen Midden	28.180	21.160
Kernen Oost	28.500	22.033
Venray totaal	28.500	21.400
Limburg	28.600	21.800
Nederland	31.700	22.900

Bron: CBS Statline

De inkomens in gemeente Venray (gemiddeld € 28.500 / € 21.400) zijn vergelijkbaar met het Limburgse gemiddelde, maar (net als het Limburgse gemiddelde) wat lager dan het landelijke gemiddelde. Het hoogste gemiddelde inkomen werd verdiend in wijken rondom het centrum van Venray (€ 31.971 / € 23.457).

In figuur 3.2.2 is het percentage huishoudens te zien met een 'laag' besteedbaar huishoudensinkomen. Alle particuliere huishoudens in Nederland (excl. studenten) zijn door het CBS gerangschikt van laag naar hoog besteedbaar huishoudensinkomen. In totaal zijn er 3 groepen gemaakt. Tot de groep 'huishoudens laag inkomen' hoort 40 procent van de Nederlandse huishoudens. Zij hebben een besteedbaar inkomen van maximaal 25.100 euro.

Figuur 3.2.2 Percentage huishoudens met een laag inkomen (%) (2013) (Bron: CBS Statline)

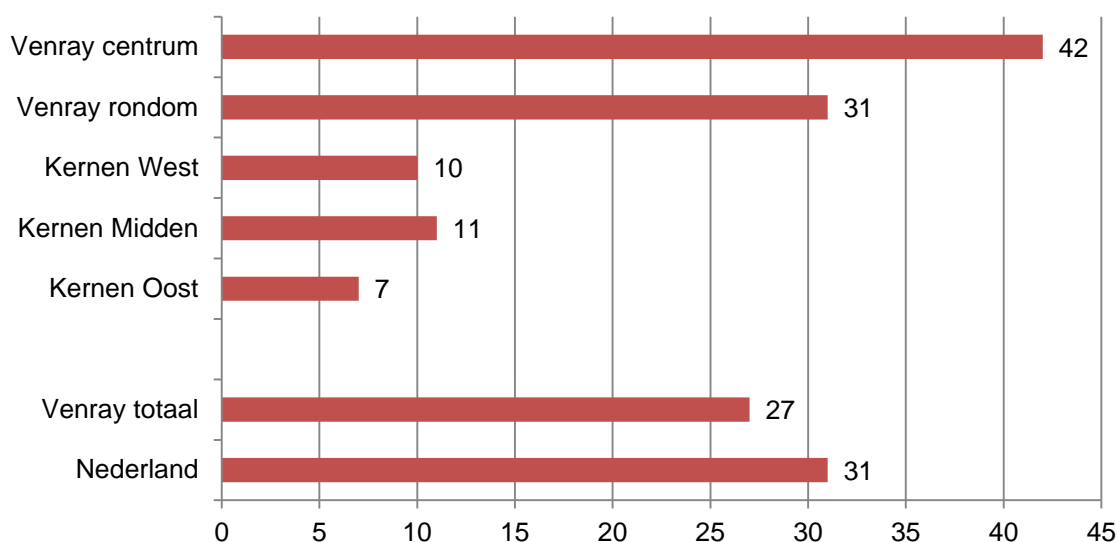
* Gegevens van de provincie Limburg als totaal ontbreken

In gemeente Venray leeft 37 procent van de huishoudens van een laag inkomen. Er is een groot verschil zichtbaar tussen de wijken in het centrum van Venray en de overige wijkclusters. In Venray Centrum leeft gemiddeld meer dan helft van de huishoudens van een laag inkomen. In de wijken rondom Venray ligt dit op 35 procent en in de overige kernen op 28 procent.

Type woning

In figuur 3.2.3 en tabel 3.2.4 is het aantal huurwoningen in handen van woningcorporaties per wijk weergegeven, met in tabel 3.2.4 een nadere specificering van de verdeling huur- en koopwoningen.

De gegevens laten zien dat in gemeente Venray 27 procent van de woningen in handen is van woningcorporaties. In heel Nederland ligt dit percentage op 31. Met name in Venray centrum (42%) zijn veel woningen in het bezit van woningcorporaties. Daarentegen zijn in de kernen rondom Venray weinig huizen in handen van woningcorporaties (10%, 11% en 7%).

Figuur 3.2.3 Percentages woningen in handen van woningcorporaties (2013) (Bron: CBS Statline) * Gegevens van de provincie Limburg als totaal ontbreken

Tabel 3.2.4 Koop / huur per wijk (%) (2013)

			Huurwoningen		Eigendom onbekend
	Koopwoningen	Huurwoningen	In bezit woningcorporatie	In bezit overige verhuurders	
Venray centrum	45	55	42	13	1
Venray rondom	60	40	31	9	0
Kernen West	79	21	10	11	0
Kernen Midden	75	23	13	10	2
Kernen Oost	78	21	7	15	0
Venray totaal	62	38	27	11	1
Limburg	60	40	*	*	1
Nederland	56	43	31	12	1

* Gegevens ontbreken. (Bron: CBS Statline)

Bovenstaande tabel illustreert op gedetailleerd niveau de verdeling van type woningen in de wijken en wijkclusters. Opvallend is de grote hoeveelheid koopwoningen in de kernen West, Midden en Oost ten opzichte van de hoeveelheid koopwoningen in het centrum van Venray. Het percentage koopwoningen in de wijken rondom Venray (60%) strookt met het Limburgse gemiddelde.

3.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid

Naast de financiële situatie is de sociale situatie eveneens van invloed op de kans dat een persoon in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken. Indicatoren die de sociale situatie van een inwoner kunnen meten zijn de kwaliteit van de leef- en woonomgeving en de mate van ervaren eenzaamheid door een inwoner.

Kwaliteit leef- en woonomgeving

Hoe oordelen de wijkbewoners over hun eigen leefbaarheidssituatie? Onderstaande tabel geeft hier inzicht in.

Tabel 3.2.5 Leefbaarheid per wijk

	Oordeel leefbaarheidssituatie (‘14)	Score leefbaarheidssituatie (‘14)*	Score sociale samenhang (‘12)**
Venray centrum	Ruim voldoende	6,0	14,7
Venray rondom	Ruim voldoende	5,7	-8,3
Kernen West	Goed	7,1	3,4
Kernen Midden	Goed	6,8	-10,1
Kernen Oost	Goed	7,1	-9,1
Venray totaal	Ruim voldoende	6	-3

*Schaal: 1 tot en met 10. **Schaal: -50 tot +50, 0 is landelijk gemiddelde. (Bron: BZK Leefbarometer (2014), Venray.incijfers.nl (2012).

In tabel 3.2.5. zijn de scores op twee leefbaarheidsdimensies gegeven: de leefbaarheidssituatie (oordeel + vertaling in cijfermatige scores van 0-10) en de sociale samenhang (scores van -50 – 50, waarbij 0 gelijk staat aan het landelijk gemiddelde). De gemeente Venray scoort in totaal ruim voldoende (6) op haar leefbaarheidssituatie. De hoogste leefbaarheidssituatiescores zijn voor ‘Kernen West’ (7,1) en ‘Kernen Midden’ (7,1). In wijken rondom Venray is de score het laagst, namelijk een 5,7.

De sociale samenhang is het hoogst in de wijken in het centrum van Venray (14,7), gevolgd door de kernen ten westen van Venray (3,4). De sociale samenhang wordt hier als sterker ervaren dan het landelijk gemiddelde (0). Daarentegen wordt in de wijken rondom het centrum van Venray (-8,3) en in de kernen ‘Midden’ (-10,1) en ‘Oost’ (-9,1) de samenhang als minder sterk ervaren ten opzichte van het landelijke gemiddelde (0).

Tabel 3.2.6. (volgende pagina) illustreert de veiligheidsscores per wijk(cluster). De schaal loopt van -0,50 tot 50,0, waarbij 0 het Nederlandse gemiddelde is.

Tabel 3.2.6. Veiligheidsscores (2012)

Score veiligheid*	
Venray centrum	-3,3
Venray rondom	-10,6
Kernen West	33,5
Kernen Midden	30,2
Kernen Oost	38,5
Venray totaal	8

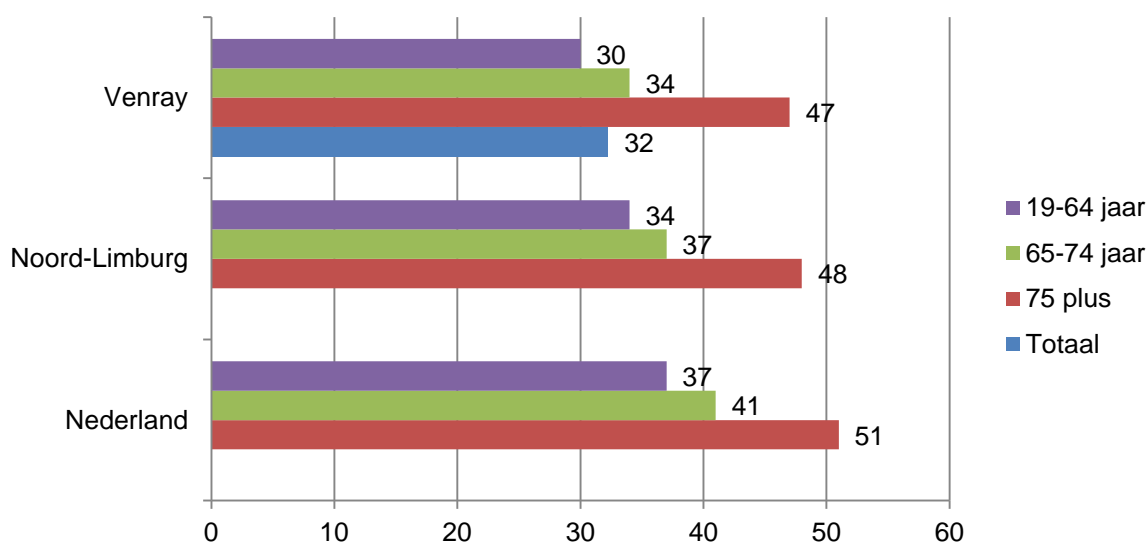
*Schaal: -50 tot +50, 0 is landelijk gemiddelde. (Bron: Venray.incijfers.nl (2012)).

De gemiddelde veiligheidsscore voor gemeente Venray is iets positiever dan het landelijke gemiddelde (8 versus 0). Op wijkclusterniveau manifesteert zich een verschil tussen de wijken in en rondom het centrum van Venray enerzijds en de overige kernen (West, Midden, Oost) anderzijds. In de overige kernen is de veiligheidsscore namelijk een stuk hoger dan het landelijke gemiddelde, terwijl de veiligheidsscore in en rondom het centrum van Venray lager ligt dan het landelijke gemiddelde.

Eenzaamheid

Naast de kwaliteit van de woonomgeving wordt de sociale situatie van een persoon eveneens bepaald door de mate van persoonlijke contacten. Een persoon die weinig contacten heeft, kan zich eenzaam voelen. Eenzaamheid wordt gedefinieerd als het negatief ervaren verschil tussen de kwaliteit van relaties die men onderhoudt en de relaties die men voor zichzelf zou wensen.

Figuur 3.2.7. laat de ervaren eenzaamheid zien per leeftijdsgroep in de gemeente Venray, regio Noord-Limburg en Nederland. Voor deze indicator zijn geen wijkgegevens beschikbaar.

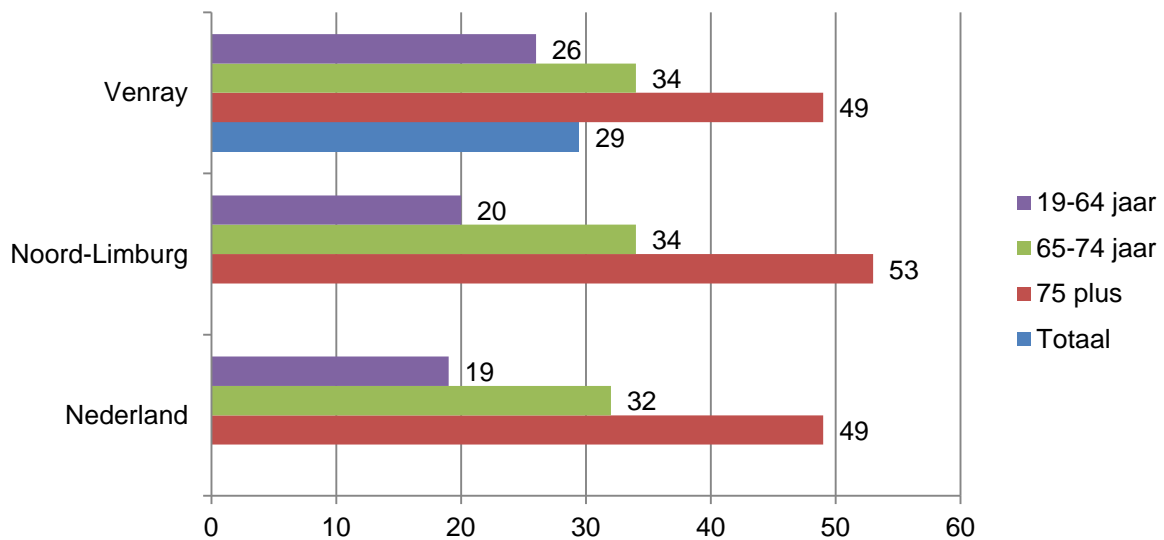
Figuur 3.2.7 Percentage ervaren eenzaamheid onder inwoners (2012) (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Venray, GGD Limburg-Noord)

Ruim drie op de tien Venrayse volwassenen heeft te maken met eenzaamheid. Dit is lager dan het regionale en landelijke gemiddelde. Onder 75-plussers wordt meer eenzaamheid ervaren (47%) dan onder 19-64 jarigen (30%),

3.2.3 Gezondheid

Zoals in de inleiding is beschreven is de definitie van een kwetsbaar persoon, iemand die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. Niet zelfredzaam is iemand wanneer deze niet zelfstandig (niet op eigen kracht) of niet met behulp van zijn omgeving (eigen sociale netwerk) actief kan meedoen in de samenleving of onvoldoende draagkracht heeft om de daarvoor benodigde voorziening(en) aan te schaffen. Om zelfredzaam te zijn moet je dus het lichamelijke en geestelijke vermogen hebben om voorzieningen te treffen dan wel te laten treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken.

Figuur 3.2.8. toont (per leeftijdsgroep) het percentage inwoners dat zijn of haar gezondheid als niet goed ervaart. Voor deze indicator zijn geen wijkgegevens beschikbaar.

Figuur 3.2.8 Percentage inwoners dat gezondheid als niet goed ervaart (2012) (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Venray, GGD Limburg-Noord)

Gemiddeld genomen beoordeelt ongeveer drie op de tien Venrayse volwassenen zijn of haar gezondheid als niet goed. Onder 75-plussers beoordelen relatief meer mensen hun gezondheid als niet goed dan onder 19-64 jarigen. Het percentage 19-64 jarigen dat een niet goede gezondheid ervaart, ligt in Venray wat hoger (26%) dan onder dezelfde leeftijdsgroepen in de regio Noord-Limburg (20%) en in Nederland (19%).

4. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid in Horst aan de Maas

.....

4.1 Inleiding

Dit gedeelte toont een totaaloverzicht van de kans op kwetsbare volwassen inwoners in **gemeente Horst aan de Maas**. Voor de resultaten van gemeente Venray, zie hoofdstuk 2 en 3. Via een vaste waarde-indeling wordt de kans op zowel laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid in figuren weergegeven. De waarde van deze dimensies is gebaseerd op de onderliggende indicatoren. Aan de hand van zogenaamde z-scores is per indicator berekend in hoeverre de wijken afwijken van het gemiddelde voor de gemeente Horst aan de Maas. Per type kwetsbaren zijn deze afwijkingen bij elkaar opgeteld. Voordat de resultaten worden gepresenteerd, is allereerst in de tabel hieronder te zien hoeveel inwoners iedere wijk heeft.

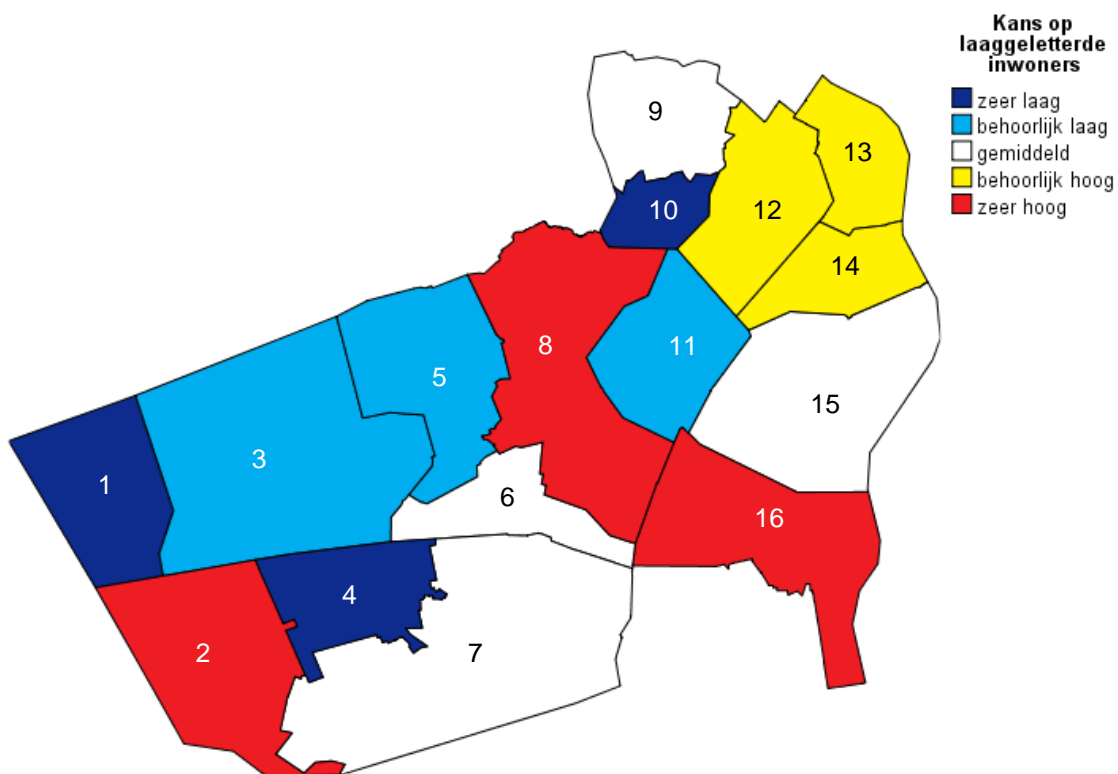
Tabel 4.1 Aantal inwoners per wijk (2014)

	Potentiële beroeps-bevolking (15 tot 65 jaar)	Aantal inwoners (totaal)
Griendtsveen	352	550
America	1.453	2.075
Meterik	1.095	1.500
Hegelsom	1.306	1.865
Horst	8.301	12.770
Melderslo	1.384	2.035
Broekhuizenvorst	713	1.080
Lottum	1.264	1.975
Grubbenvorst	3.037	4.820
Broekhuizen	491	7.80
Sevenum	4.027	6.495
Kronenberg	782	1.150
Evertsoord	211	2.70
Meerlo	1.163	1.875
Tienray	802	1.215
Swolgen	840	1.235
Horst aan de Maas totaal	27.121	41.725

Bron: CBS Statline

4.2 Laaggeletterdheid

In onderstaand figuur is in één oogopslag te zien in welke mate er laaggeletterden in de verschillende wijken van Horst aan de Maas wonen.

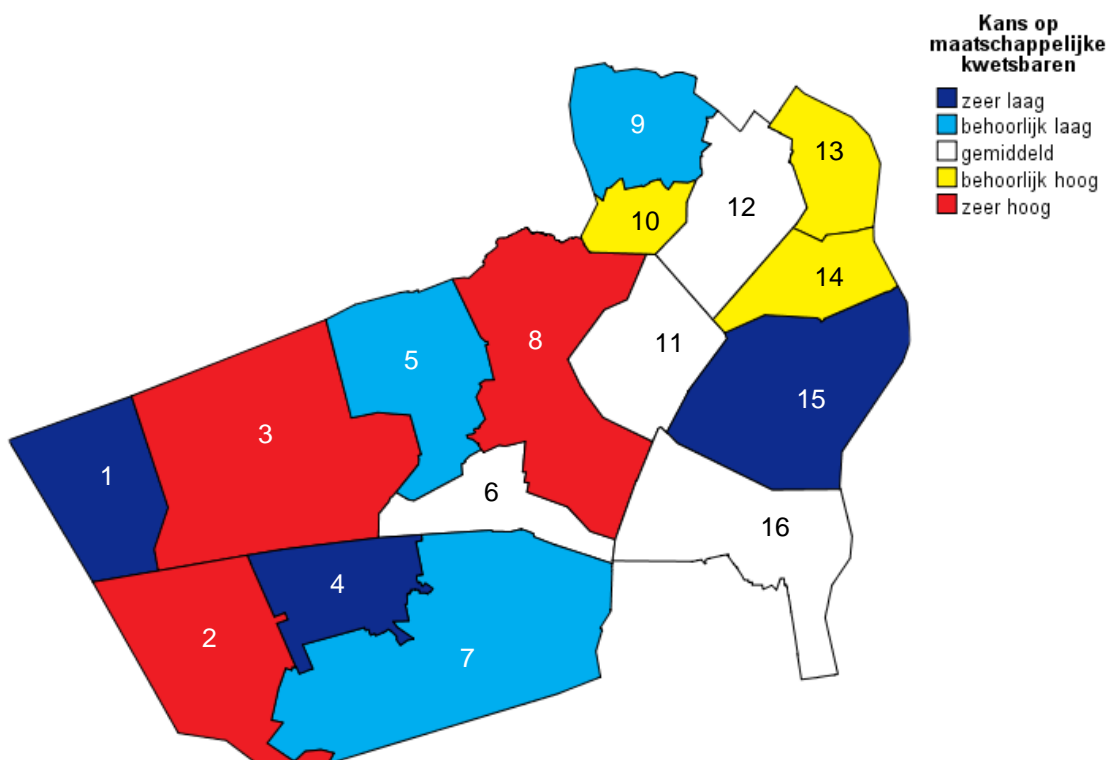
Legenda

1. Griendtsveen	9. Meerlo
2. Evertsoord	10. Tienray
3. America	11. Melderslo
4. Kronenberg	12. Swolgen
5. Meterik	13. Broekhuizen
6. Hegelsom	14. Broekhuizenvorst
7. Sevenum	15. Lottum
8. Horst	16. Grubbenvorst

Figuur 4.2.1. Kans op laaggeletterdheid in Horst aan de Maas, per wijk

De grootste kans op laaggeletterd komt voor in de volgende wijken: Evertsoord (waar ook Penitentiaire Inrichting Ter Peel is gevestigd), Horst en Grubbenvorst (kans is zeer hoog). Daarna is er in de wijken Swolgen, Broekhuizen en Broekhuizenvorst een behoorlijk hoge kans op laaggeletterde inwoners. In Hegelsom, Sevenum, Meerlo en Lottum is een gemiddelde kans op laaggeletterdheid.

In de wijken America, Meterik en Melderslo is een behoorlijk lage kans op laaggeletterde inwoners. De laagste kans om laaggeletterde inwoners te treffen is in de wijken Griendtsveen, Kronenberg en Tienray.

Legenda

1. Griendtsveen	9. Meerlo
2. Evertsoord	10. Tienray
3. America	11. Melderslo
4. Kronenberg	12. Swolgen
5. Meterik	13. Broekhuizen
6. Hegelsom	14. Broekhuizenvorst
7. Sevenum	15. Lottum
8. Horst	16. Grubbenvorst

Figuur 4.2.2. Kans op maatschappelijke kwetsbaarheid in Horst aan de Maas, per wijk

Figuur 4.2.2. illustreert hoe groot de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid is per wijk. De kans op maatschappelijke kwetsbaarheid is het grootst in de wijken Evertsoord, America en Horst. De wijken Tienray, Broekhuizen en Broekhuizenvorst hebben een behoorlijke hoge kans op maatschappelijke kwetsbaarheid. In de wijken Hegelsom, Melderslo, Swolgen en Grubbenvorst is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid gemiddeld.

De kans op maatschappelijke kwetsbaarheid is het laagst in Griendtsveen, Kronenberg en Lottum. In Meterik, Sevenum en Meerlo is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag.

5. Indicatoren Horst aan de Maas

In dit hoofdstuk wordt een uitgebreidere toelichting gegeven op de diverse indicatoren. Zo komt onder andere aan bod op welke bronnen de indicatoren gebaseerd zijn, hoe ze zijn gemeten en wat de indicatoren dus precies vertellen. Ook worden de exacte percentages c.q. aantallen gepresenteerd per wijk. In dit hoofdstuk wordt tevens aan de hand van tabellen en figuren geïllustreerd hoe een wijk in Horst aan de Maas scoort t.o.v. de andere wijken, en t.o.v. Limburg en Nederland als totaal. Indien een wijk bovengemiddeld slecht (afhankelijk van de indicator boven of onder het gemiddelde voor Limburg) scoort, is dit aangegeven met een grijze arcering.

5.1 Laaggeletterden

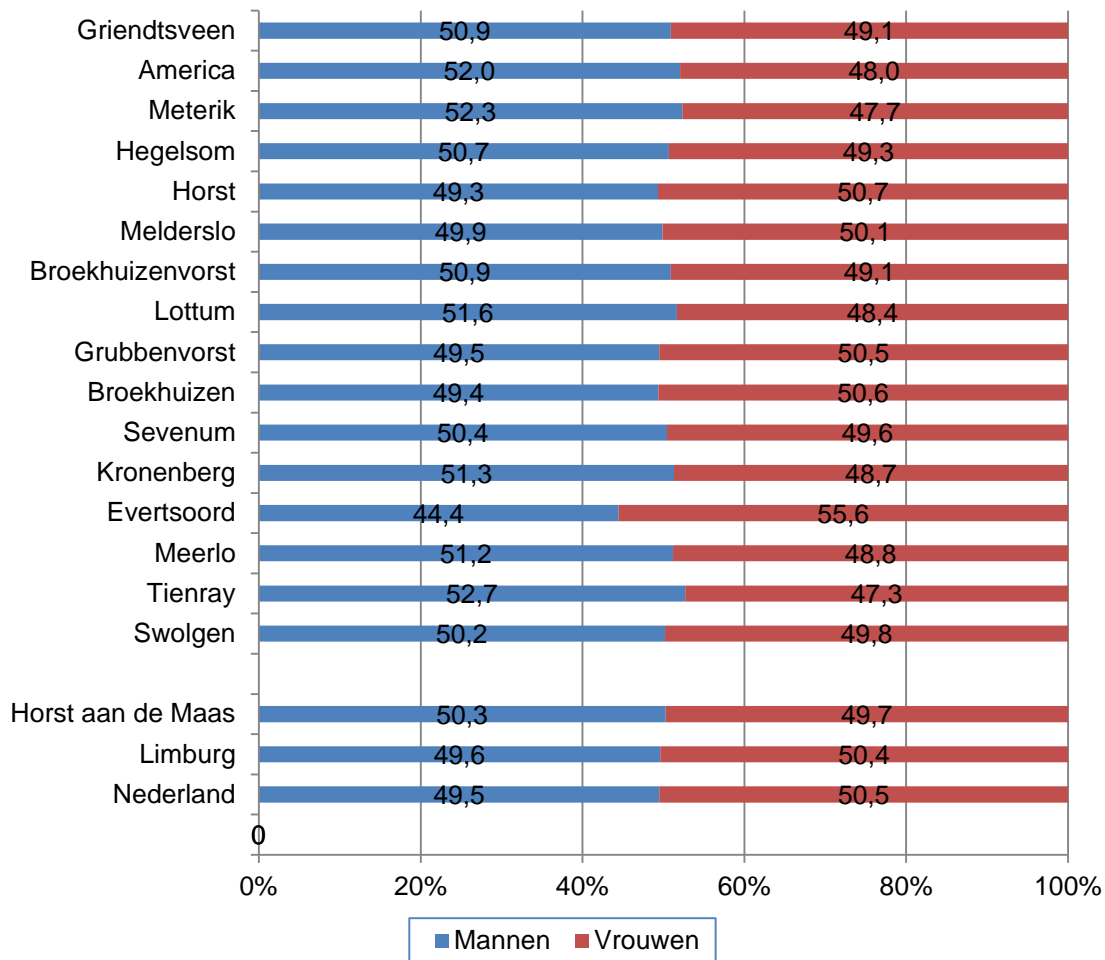
Uit landelijk wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het profiel van (zeer) laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaker bestaat uit vrouwen, laaggeschoolden (lager onderwijs of vbo), ouderen, allochtonen uit de eerste generatie (met de kanttekening dat driekwart van de laaggeletterden autochtoon is) en mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt (Fouarge et al, 2011). Deze onderdelen vormen dan ook de indicatoren voor laaggeletterdheid:

- Geslacht
- Opleidingsniveau
- Leeftijd
- Etniciteit
- Participatie op de arbeidsmarkt

5.1.1 Geslacht

Nederland valt op als een van de landen waar de achterstand van vrouwen op mannen voor taalvaardigheid relatief groot is. Zo blijkt uit het PIAAC-onderzoek van 2012 dat 12,7 procent van de vrouwen laaggeletterd is tegenover 11,2 procent van de mannen. De verschillen tussen mannen en vrouwen worden groter naarmate de leeftijd stijgt. Zo scoren onder 45-plussers de mannen significant beter op taalvaardigheid dan vrouwen, terwijl onder 18-45 jarigen geen significant verschil bestaat tussen mannen en vrouwen. De taalvoorsprong van mannen is sinds 1994 en vooral sinds 2007 gegroeid (PIAAC, 2013).

In figuur 5.1.1 (op de volgende pagina) is de man-vrouw verdeling weergegeven.

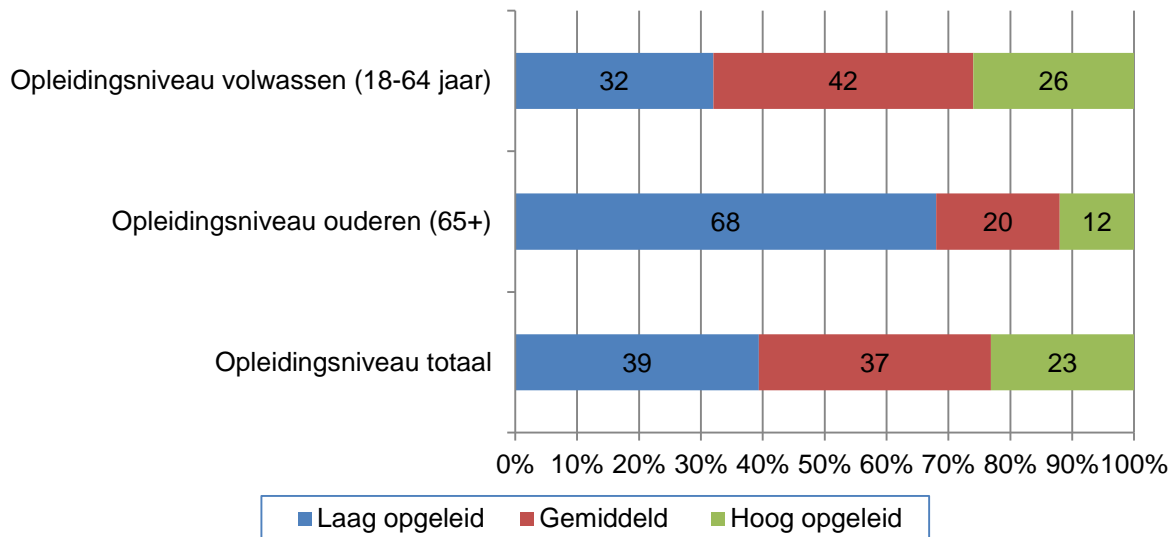

Figuur 5.1.1 Bevolking per wijk naar geslacht (%) (2014) (bron: CBS Statline)

De man-vrouw verdeling is in Horst aan de Maas (op 0,3% na) gelijk. Tussen de wijken onderling zijn geen extreme verschillen te zien. Evertsoord springt er daarentegen wel uit met 55,6 procent aan vrouwen. Dit valt te verklaren door de aanwezigheid van een vrouwengevangenis in die wijk.

5.1.2 Opleidingsniveau

Uit onderzoek blijkt dat opleidingsniveau samenhangt met laaggeletterdheid. Een opleiding draagt in positieve zin bij aan geletterdheid. Mensen die laagopgeleid zijn hebben vaker een taalachterstand dan mensen die hoogopgeleid zijn. Ruim 4 op de 10 mensen die maximaal de lagere school hebben afgerond, zijn laaggeletterd (PIAAC, 2013).

Figuur 5.1.2 Opleidingsniveau inwoners per wijk (%) (2012) (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Horst aan de Maas, GGD Limburg-Noord)

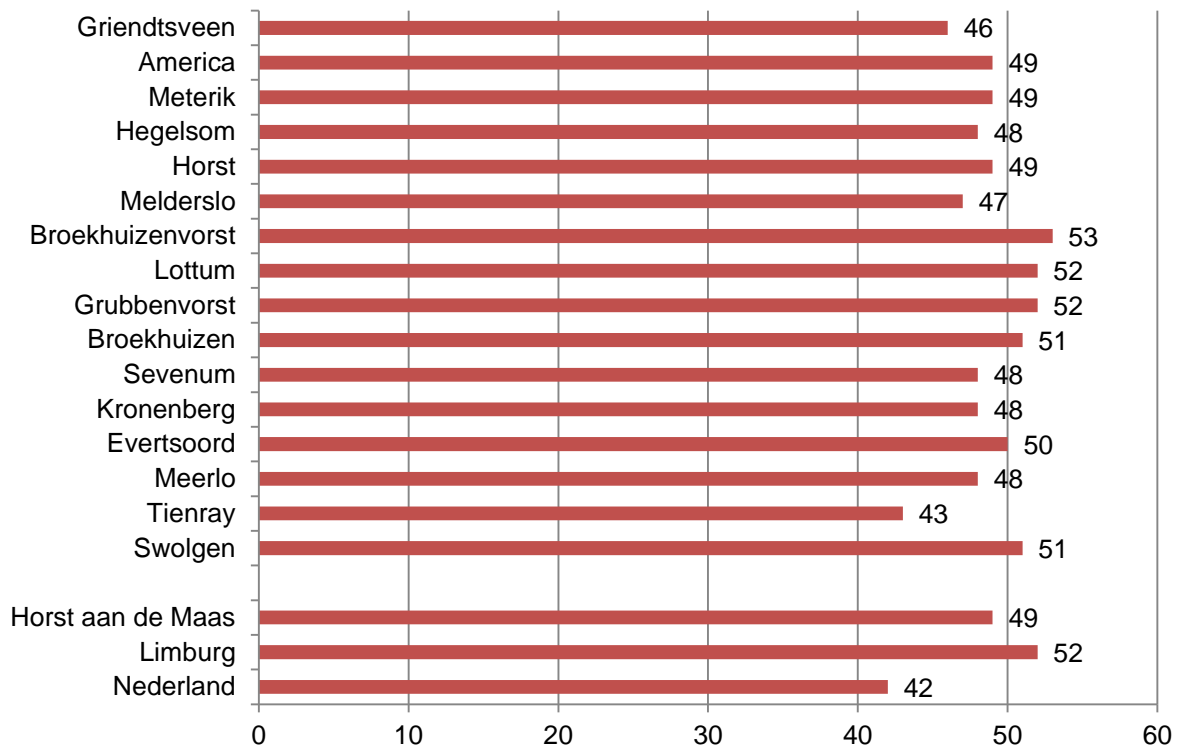
Bovenstaand figuur toont de verdeling van opleidingsniveaus in Horst aan de Maas: zowel in totaliteit als opgesplitst naar 65-plussers en '65-minners'. Er zijn geen wijkgegevens beschikbaar. In totaal is 39 procent van de volwassenen laagopgeleid. Daarnaast is 37 procent gemiddeld opgeleid en is 23 procent hoog opgeleid. De meeste laagopgeleiden bevinden zich onder de 65-plussers (68%).

5.1.3 Leeftijd

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat leeftijd correleert met het niveau van laaggeletterdheid. Waar vijf procent van de 16-24 jarigen in Nederland laaggeletterd is, ligt dit percentage onder de 45-54 jarigen op de 14,1 procent en onder de 55-64 jarigen zelfs op 21,5 procent (Buisman & Houtkoop, 2014). Dat betekent echter niet dat laaggeletterdheid alleen bij ouderen voorkomt. Juist onder (middelbaar en hoogopgeleide) jongeren in de leeftijd van 16-34 jaar is een langzame achteruitgang van geletterdheid waar te nemen (Fouarge, et. al, 2011).

Figuur 5.1.3 en tabel 5.1.4 op de volgende pagina geven de leeftijdsverdeling weer van de inwoners van Horst aan de Maas. Figuur 5.1.3 laat het percentage inwoners zien van 45 jaar en ouder. In tabel 5.1.4 is de gehele verdeling weergegeven.

Figuur 5.1.3 Percentage 45-plussers (2014) (bron: CBS Statline)

Ongeveer de helft van de inwoners in Horst aan de Maas is 45 jaar of ouder (zie figuur 5.1.3.). Dit is iets minder dan het Limburgse gemiddelde (52%), maar wel hoger dan het landelijke gemiddelde (42%). De minste 45-plussers wonen in Tienray: daar is 43 procent van de inwoners 45 jaar of ouder. In Broekhuizenvorst, Lottum, Grubbenvorst, Broekhuizen, Evertsoord en Swolgen is 50 procent of iets meer van de inwoners 45-plus.

Tabel 5.1.4 Leeftijdsgroepen per wijk (%) (2014)

	0 tot 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 jaar of ouder
Griendtsveen	20	11	22	31	15
America	15	14	22	34	15
Meterik	16	17	20	36	13
Hegelsom	16	12	24	34	14
Horst	16	12	23	30	19
Melderslo	18	13	22	33	14
Broekhuizenvorst	16	12	18	36	17
Lottum	15	11	22	31	21
Grubbenvorst	16	11	22	30	22
Broekhuizen	17	11	21	31	20
Sevenum	18	11	23	28	20
Kronenberg	18	11	23	34	14
Evertsoord	14	15	21	42	8
Meerlo	19	10	22	30	18
Tienray	19	9	29	28	15
Swolgen	16	12	21	35	16

Tabel 5.1.4 Leeftijdsgroepen per wijk (%) (2014) - vervolg

	0 tot 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 jaar of ouder
Horst aan de Maas	17	12	22	31	18
Limburg	14	12	23	31	21
Nederland	17	12	26	28	17

Bron: CBS Statline

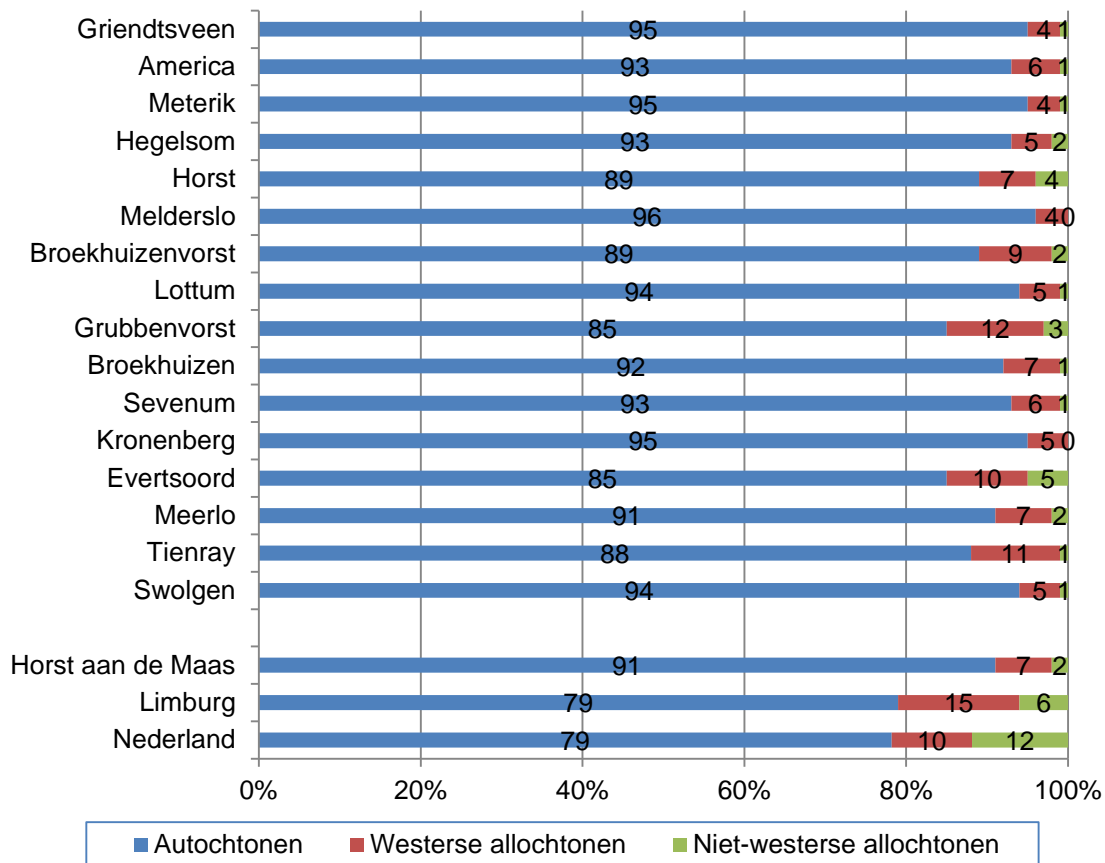
Bovenstaande tabel geeft de leeftijdsverdeling op gedetailleerder niveau weer. De leeftijdsverdeling binnen Horst aan de Maas wijkt niet sterk af van het Limburgse en Nederlandse gemiddelde. Op wijkniveau valt echter op dat er in Evertsoord relatief meer personen wonen van tussen 45 en 65 jaar (42% ten opzichte van 31% in Horst aan de Maas totaal).

5.1.4 Etniciteit

Uit onderzoek blijkt dat het profiel van laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaak bestaat uit allochtonen. De etniciteit van een persoon wordt bepaald door het geboorteland van de persoon of, als de persoon in Nederland is geboren, door het geboorteland van de moeder of de vader. Binnen de groep allochtonen zijn eerste generatie allochtonen vaker laaggeletterd dan tweede generatie allochtonen. Zo is 37 procent van de eerste generatie allochtonen laaggeletterd, terwijl er onder de tweede generatie allochtonen nauwelijks meer sprake is van een oververtegenwoordiging van laaggeletterden (PIAAC, 2013). Daarnaast is een duidelijk onderscheid in laaggeletterdheid zichtbaar tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Onder westerse allochtonen is 19 procent laaggeletterd terwijl dit percentage onder niet-westerse allochtonen op 46 procent ligt.

Figuur 3.1.5 op de volgende pagina geeft de verhouding weer tussen autochtonen en westerse en niet-westerse allochtonen⁴ (zowel eerste als tweede generatie allochtonen) per wijk. Er zijn geen gegevens voorhanden van enkel eerste generatie allochtonen.

⁴ Het CBS onderscheidt twee groepen: allochtonen en vreemdelingen. Allochtonen hebben een Nederlands (of dubbel) paspoort. Onder vreemdelingen vallen asielzoekers, asielmigranten en vluchtelingen. In het cijferoverzicht zijn dus niet de vluchtelingen meegenomen.

Figuur 5.1.5 Percentage allochtonen/autochtonen per wijk (2014) (bron: CBS Statline)

In tabel 5.1.6 is de etniciteit van de inwoners, en dan de niet-Westerse allochtonen, nader bekeken. Hier is aangegeven welk percentage van Surinaamse, Antilliaanse/Arubaanse, Turkse of Marokkaanse afkomst is of onder de categorie 'overig' valt. De personen die in onderstaande tabel als allochtoon worden aangemerkt, betreffen zowel eerste- als tweedegeneratie allochtonen.

Wat opvalt aan de figuur is dat in Horst aan de Maas gemiddeld meer autochtonen wonen in vergelijking tot de Limburgse en landelijke benchmark (91% vs 79%). De meeste allochtonen wonen in Grubbenvorst (15%) en Evertsoord (15%). Melderslo en Kronenberg kennen de minste allochtone inwoners (respectievelijk 4% en 5%).

Op detailniveau (zie tabel 5.1.6. op de volgende pagina) valt op dat de meeste allochtonen in de verschillende wijken van westerse of overig niet-westerse komaf zijn.

Tabel 5.1.6 Percentage allochtonen per wijk, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal inwoners (2014)

	Autochtonen	Allochtonen					
		Westerse	Marokko	NL'se Antillen en Aruba	Suriname	Turkije	Overig niet-westers
Griendtsveen	95	4	*	*	*	*	*
America	93	6	0	0	0	0	1
Meterik	95	4	0	0	0	0	1
Hegelsom	93	5	0	0	0	0	1
Horst	89	7	0	0	0	0	3
Melderslo	96	4	*	*	*	*	*
Broekhuizenvorst	89	9	0	0	0	0	2
Lottum	94	5	0	0	0	0	1
Grubbenvorst	85	12	0	0	0	0	2
Broekhuizen	92	7	*	*	*	*	*
Sevenum	93	6	0	0	0	0	1
Kronenberg	95	5	*	*	*	*	*
Evertsoord	85	10	1	2	0	0	2
Meerlo	91	7	0	0	0	0	1
Tienray	88	11	0	0	0	0	1
Swolgen	94	5	*	*	*	*	*
Horst aan de Maas	91	7	0	0	0	0	2
Limburg	79	15	2	0	0	1	3
Nederland	79	10	2	1	2	2	4

*Gegevens onbekend. Bron: CBS Statline.

5.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt

Een voldoende vaardigheidsniveau is belangrijk om volwaardig op de arbeidsmarkt te kunnen participeren. Daarnaast gaat het niveau van vaardigheden sneller achteruit als men er gedurende langere tijd geen aanspraak op doet. Laaggeletterden zijn dan ook sterk oververtegenwoordigd onder langdurig werklozen en personen die buiten de beroepsbevolking vallen (o.a. arbeidsongeschikten en gepensioneerden) (Buisman & Houtkoop, 2014).

In tabel 5.1.7 is per wijk weergegeven welk deel van de potentiële beroepsbevolking een bijstandsuitkering ontvangt en welk deel een AO- en WW-uitkering.

Tabel 5.1.7 Bijstandsgerechtigden, arbeidsongeschikten en werklozen per wijk, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal 15-65 jarige inwoners (2014)

	% 15-65 jarige inwoners met een bijstandsuitkering	% 15-65 jarige inwoners met een AO-uitkering	% 15-65 jarige inwoners met een WW-uitkering
Griendtsveen	0,0	2,8	2,8
America	0,7	6,2	4,8
Meterik	0,9	3,7	4,6
Hegelsom	0,8	5,4	4,6
Horst	2,7	7,5	5,2
Melderslo	0,7	5,1	5,1
Broekhuizenvorst	1,4	5,6	5,6
Lottum	0,8	4,0	4,7
Grubbenvorst	2,3	5,3	5,3
Broekhuizen	2,0	4,1	6,1
Sevenum	1,2	5,2	4,5
Kronenberg	0,0	3,8	5,1
Evertsoord	0,0	4,7	4,7
Meerlo	1,7	6,9	4,3
Tienray	2,5	7,5	5,0
Swolgen	1,2	4,8	6,0
Horst aan de Maas	1,6	5,9	4,9
Limburg	4,0	9,3	4,2
Nederland	3,9	7,1	3,9

Bron: CBS Statline

Algemene bijstandsuitkeringen omvatten uitkeringen in het kader van de algemene bijstandswet (ABW), de Wet werk en bijstand (WWB) en de Wet investeren in jongeren (WIJ). AO-uitkeringen is een verzamelterm voor uitkeringen in het kader van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ), de regeling Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) en de regeling Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA).

In Horst aan de Maas zijn relatief weinig personen uit de beroepsbevolking met een bijstandsuitkering. In Griendtsveen, Kronenberg en Evertsoord zelf niemand of hooguit een enkeling. In Horst (2,7%), Grubbenvorst (2,3%) en Tienray (2,5%) wonen de meeste mensen met bijstandsuitkering. Echter, deze percentages zijn nog steeds iets lager dan het landelijke en Limburgse gemiddelde. Bijna zes procent van de 15-65 jarigen in Horst aan de Maas heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Zij bevinden zich met name in Horst (7,5%), Meerlo (6,9%) en Tienray (7,5%). In Griendtsveen (2,8%), Meterik (3,7%) en Kronenberg (3,8%) worden relatief weinig AO-uitkeringen verstrekt. Voor wat betreft de WW-uitkeringen laat tabel 5.1.7. zien dat die met name Broekhuizen (6,1%) en Swolgen (6,0%) worden verstrekt en het minst in Griendtsveen (2,8%).

5.2 Maatschappelijke kwetsbaren

Maatschappelijk kwetsbare groepen worden doorgaans in verband gebracht met de volgende factoren: financiële situatie (inkomen en type woning), sociale situatie (leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid) en de mate van gezondheid.

5.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning

Twee indicatoren die de financiële situatie van een inwoner kunnen meten zijn het besteedbaar inkomen en of men in een huur- of woonhuis woont.

Inkomen

Wat is het gemiddeld inkomen per inwoner en per inkomensontvanger in de verschillende wijken van Horst aan de Maas? Het persoonlijk (bruto) inkomen van mensen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag).

Het persoonlijk inkomen per *inwoner* is het totaal van alle persoonlijke inkomens gedeeld door het totaal aantal inwoners. Het persoonlijk inkomen *per inwoner* is gebaseerd op de totale bevolking (dus ook inclusief kinderen en huismannen/-vrouwen). Het persoonlijk inkomen per *inkomensontvanger* is het gemiddelde persoonlijk inkomen van enkel personen met inkomen (52 weken).

Tabel 5.2.1 Gemiddeld persoonlijk inkomen in € per wijk (2013)

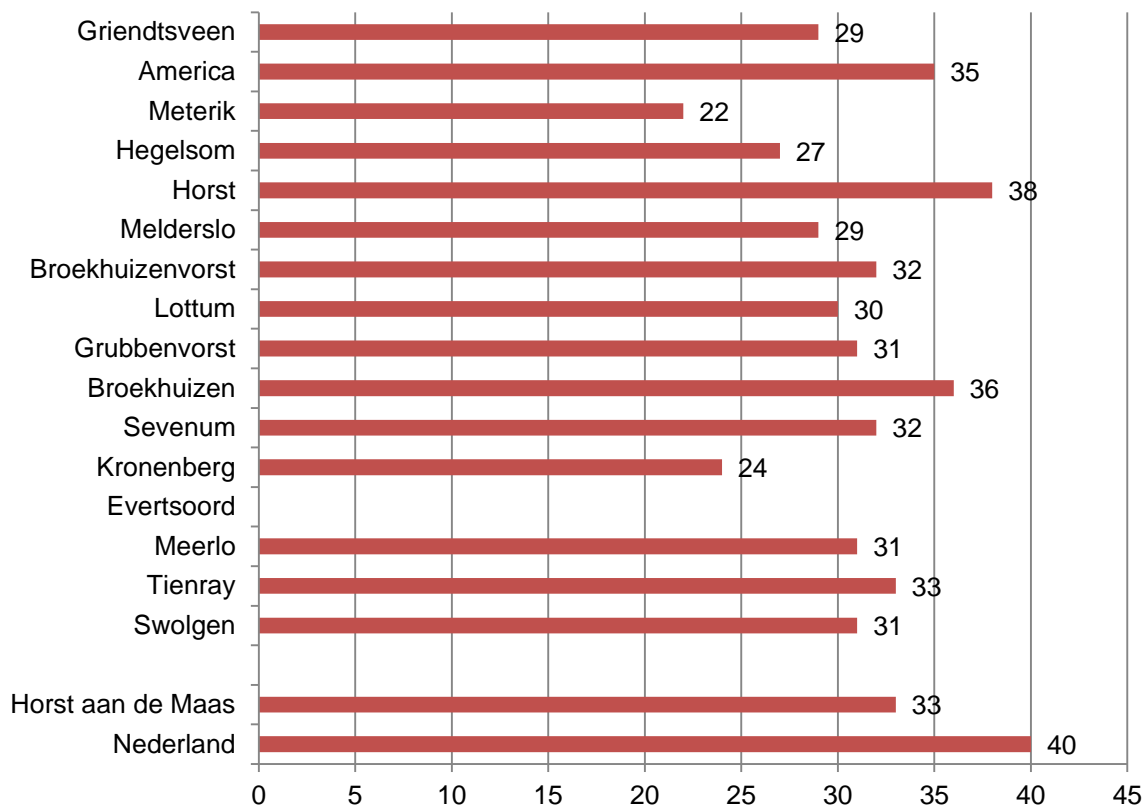
	Persoonlijk inkomen per inkomensontvanger	Persoonlijk inkomen per inwoner
Griendtsveen	28.500	20.900
America	25.100	20.000
Meterik	28.200	21.600
Hegelsom	27.900	21.600
Horst	28.000	21.400
Melderslo	26.700	20.000
Broekhuizenvorst	28.900	22.100
Lottum	27.900	21.800
Grubbenvorst	29.500	22.700
Broekhuizen	27.700	21.900
Sevenum	28.200	21.600
Kronenberg	27.500	21.000
Evertsoord	27.700	18.700
Meerlo	29.500	21.900
Tienray	27.900	20.600
Swolgen	27.500	21.000
Horst aan de Maas	28.100	21.500
Limburg	28.600	21.800
Nederland	31.700	22.900

Bron: CBS Statline

Tabel 5.2.1. illustreert dat het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger op € 28.100,- ligt en het gemiddelde inkomen per inwoner op € 21.500,-. Dit wijkt niet veel af van het Limburgse gemiddelde,

maar is wel iets lager dan het Nederlandse gemiddelde. De hoogste gemiddelde inkomens per inkomensontvanger worden ontvangen in Meerlo en Grubbenvorst, het laagste in America. Voor wat betreft het inkomen per inwoner ligt het hoogste gemiddelde inkomen in de Grubbenvorst en Broekhuizen en het laagste gemiddelde inkomen in Evertsoord. Dit laatste heeft zeer waarschijnlijk te maken met de aanwezigheid van een penitentiaire inrichting.

Een andere indicator voor de financiële situatie is of men als huishouden moet rondkomen van een laag inkomen. Alle particuliere huishoudens in Nederland (excl. studenten) zijn door het CBS gerangschikt van laag naar hoog besteedbaar huishoudensinkomen. In totaal zijn er 3 groepen gemaakt. Tot de groep 'huishoudens laag inkomen' hoort 40 procent van de Nederlandse huishoudens. Zij hebben een besteedbaar inkomen van maximaal 25.100 euro.

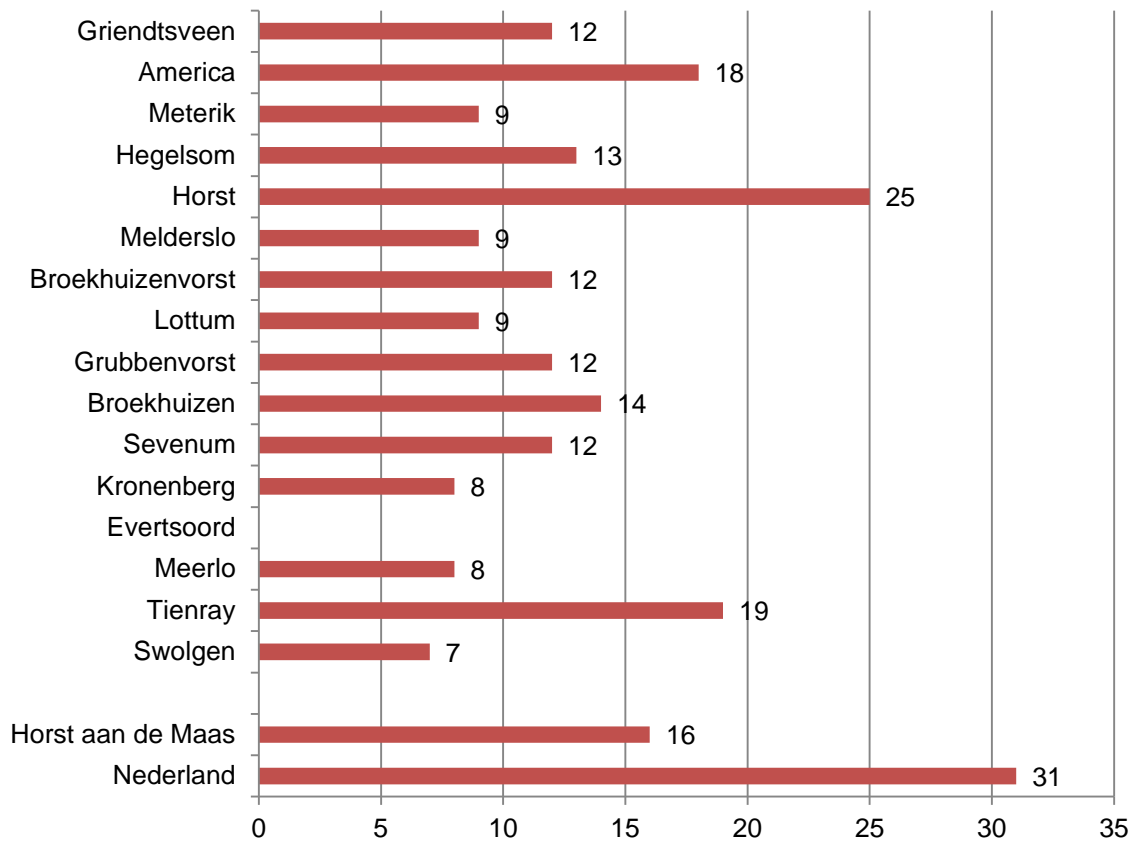
Figuur 5.2.2 Percentage huishoudens met een laag inkomen (2013) (Bron: CBS Statline)

* Gegevens van Evertsoord en de provincie Limburg als totaal ontbreken

Volgens figuur 5.2.2. moet een derde van de huishoudens in Horst aan de Maas rondkomen van een laag inkomen. Dit is lager dan het Nederlandse gemiddelde (40%). In onder meer de wijken America (35%), Horst (38%) en Broekhuizen (36%) zijn een stuk meer huishoudens die rond moeten komen van een laag inkomen dan in wijken als Meterik (22%) en Kronenberg (24%).

Type woning

In figuur 5.2.3 en tabel 5.2.4 op de volgende pagina is het aantal huurwoningen in handen van woningcorporaties per wijk weergegeven, met in tabel 5.2.4 een nadere specificering van de verdeling huur- en koopwoningen.

Figuur 5.2.3 Percentages woningen in handen van woningcorporaties (2013) (Bron: CBS Statline)

* Gegevens van Evertsoord en de provincie Limburg als totaal ontbreken

Figuur 5.2.3. illustreert dat zestien procent van de woningen in Horst aan de Maas in handen is van woningcorporaties. Dit is beduidend lager dan het Nederlandse gemiddelde van 31 procent. In Horst (25%), America (18%) en Tienray (19%) hebben de hoogste percentages qua woningen van woningcorporaties. Tabel 5.2.4. laat de verdeling van type woningen (koop en huur) op meer gedetailleerd niveau zien.

Tabel 5.2.4 Koop / huur per wijk (%) (2013)

	Koop- woningen	Huur- woningen	Huurwoningen		Eigendom onbekend
			In bezit woning- corporatie	In bezit overige verhuurders	
Griendtsveen	83	17	12	5	*
America	76	23	18	5	0
Meterik	84	16	9	7	0
Hegelsom	82	17	13	5	1
Horst	66	33	25	8	1
Melderslo	86	14	9	5	0
Broekhuizenvorst	80	20	12	7	0
Lottum	85	15	9	6	0
Grubbenvorst	78	22	12	10	0
Broekhuizen	79	21	14	7	*

Tabel 5.2.4 Koop / huur per wijk (%) (2013) - vervolg

	Koop- woningen	Huur- woningen	Huurwoningen		Eigendom onbekend
			In bezit woning- corporatie	In bezit overige verhuurders	
Sevenum	81	19	12	7	0
Kronenberg	89	11	8	3	*
Evertsoord	89	10	*	10	1
Meerlo	86	14	8	5	0
Tienray	75	23	19	5	1
Swolgen	86	14	7	6	0
Horst aan de Maas	77	23	16	7	0
Limburg	60	40	*	*	1
Nederland	56	43	31	12	1

* Gegevens ontbreken (Bron: CBS Statline)

Wat opvalt in vergelijking tot de Limburgse en landelijke benchmark, is de grote aanwezigheid van koopwoningen in de wijken in Horst aan de Maas: 77 procent van de woningen is een koopwoning.

5.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid

Naast de financiële situatie is de sociale situatie eveneens van invloed op de kans dat een persoon in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken. Indicatoren die de sociale situatie van een inwoner kunnen meten zijn de kwaliteit van de leef- en woonomgeving en de mate van ervaren eenzaamheid door een inwoner.

Kwaliteit leef- en woonomgeving

In tabel 5.2.5. zijn de scores op twee leefbaarheidsdimensies gegeven: de leefbaarheidssituatie (oordeel + vertaling in cijfermatige scores van 0-10) en de sociale samenhang (scores van -50 – 50, waarbij 0 gelijk staat aan het landelijk gemiddelde).

Tabel 5.2.5 Leefbaarheid per wijk

	Oordeel leefbaarheidssituatie (‘14)	Score leefbaarheidssituatie (‘14)*	Score sociale samenhang (‘12)**
Griendtsveen	Zeer goed	8	25
America	Goed	7	-22
Meterik	Zeer goed	8	-7
Hegelsom	Zeer goed	8	-13
Horst	Goed	7	1
Melderslo	Goed	7	-2
Broekhuizenvorst	Goed	7	-16
Lottum	Zeer goed	8	24
Grubbenvorst	Goed	7	7
Broekhuizen	Goed	7	-27

Tabel 5.2.5 Leefbaarheid per wijk - vervolg

	Oordeel leefbaarheidssituatie (‘14)	Score leefbaarheidssituatie (‘14)*	Score sociale samenhang (‘12)**
Sevenum	Zeer goed	8	11
Kronenberg	Zeer goed	8	-21
Evertsoord	Zwak	4	14
Meerlo	Goed	7	3
Tienray	Goed	7	16
Swolgen	Zeer goed	8	6
Horst aan de Maas	Goed	7	2

*Schaal: 1 tot en met 10. **Schaal: -50 tot +50, 0 is landelijk gemiddelde. (Bron: BZK Leefbarometer (2014), Horstaandemaas.incijfers.nl (2012).

In zijn totaliteit wordt de leefbaarheidssituatie in Horst aan de Maas als ‘goed’ beoordeeld (7). Op wijkniveau bekeken, worden alle wijken met een ‘goed’ of ‘zeer goed’ beoordeeld, behalve Evertsoord. Daar gemiddeld een 4 gescoord, wat gelijk staat aan ‘zwak’. Ook hier kan de aanwezigheid van de vrouwengevangenis een significante rol spelen. Daar waar de leefbaarheidssituatie goed is, hoeft niet per se een grote sociale cohesie aanwezig te zien en andersom. Op wijkniveau wordt verschillend hierop gescoord. Zo scoren Griendtsveen, Horst, Lottum, Grubbenvorst, Sevenum, Evertsoord, Meerlo, Tienray en Swolgen op dit vlak bijna gelijk of hoger dan de landelijke scores voor sociale samenhang (0). In America, Meterik, Hegelsom, Broekhuizenvorst, Broekhuizen en Kronenberg is de score voor sociale samenhang lager dan het landelijke gemiddelde (0).

Een ander aspect wat de kwaliteit van de leef- en woonomgeving bepaalt is de mate van veiligheid. Tabel 5.2.6. toont per wijk de gemiddelde veiligheidsscore ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Tabel 5.2.6 Veiligheidsscore (2012)

	Score veiligheid*
Griendtsveen	46
America	41
Meterik	42
Hegelsom	43
Horst	41
Melderslo	43
Broekhuizenvorst	45
Lottum	45
Grubbenvorst	43
Broekhuizen	43
Sevenum	46
Kronenberg	45
Evertsoord	38
Meerlo	43
Tienray	41
Swolgen	38

Tabel 5.2.6 Veiligheidsscore (2012)

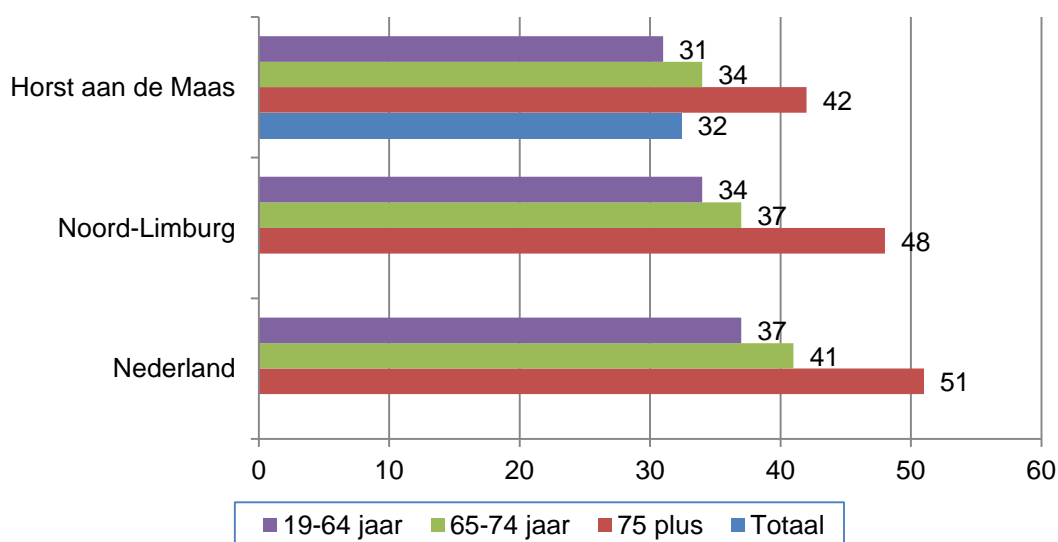
	Score veiligheid*
Horst aan de Maas	43

*Schaal: -50 tot +50, 0 is landelijk gemiddelde. (Bron: Horstaandemaas.incijfers.nl (2012))

De veiligheidsscore ten opzichte van het landelijke gemiddelde is behoorlijk hoog. Dit geldt voor iedere wijk. Daar waar een score van 0 staat voor het landelijke gemiddelde, worden er flink wat punten boven dit gemiddelde gescoord, soms wel bijna tot het maximum van 50.

Eenzaamheid

Naast de kwaliteit van de woonomgeving wordt de sociale situatie van een persoon eveneens bepaald door de mate van persoonlijke contacten. Een persoon die weinig contacten heeft, kan zich eenzaam voelen. Eenzaamheid wordt gedefinieerd als het negatief ervaren verschil tussen de kwaliteit van relaties die men onderhoudt en de relaties die men voor zichzelf zou wensen. Figuur 5.2.8. illustreert in hoeverre inwoners eenzaamheid ervaren: zowel in totaliteit als verdeeld naar leeftijdscategorieën. Voor deze indicator zijn geen wijkgegevens beschikbaar.

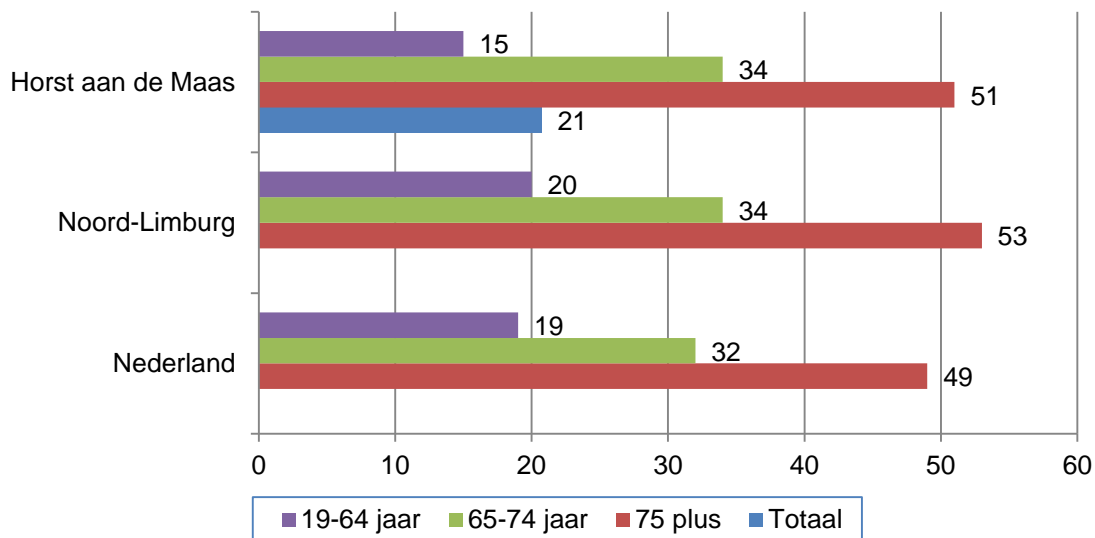
Figuur 5.2.8 Percentage ervaren eenzaamheid inwoners (2012) (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Horst aan de Maas, GGD Limburg-Noord)

In totaal heeft ongeveer een derde van de volwassen inwoners van Horst aan de Maas te maken met eenzaamheid. Met name onder 75-plussers zijn er relatief veel mensen die met eenzame gevoelens kampen (42%). In vergelijking met het regionale en landelijke gemiddelde, heeft Horst aan de Maas in iets mindere mate te maken met eenzaamheid onder de leeftijdsgroepen.

5.2.3 Gezondheid

Zoals in de inleiding is beschreven is de definitie van een kwetsbaar persoon, iemand die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. Niet zelfredzaam is iemand wanneer deze niet zelfstandig (niet op eigen kracht) of niet met behulp van zijn omgeving (eigen sociale netwerk) actief kan meedoen in de samenleving of onvoldoende draagkracht heeft om de daarvoor benodigde voorziening(en) aan te schaffen. Om zelfredzaam te zijn moet je dus het lichamelijke en geestelijke vermogen hebben om voorzieningen te treffen dan wel te laten treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken.

Figuur 5.2.8. geeft inzicht in het percentage inwoners dat zijn of haar eigen gezondheid als niet goed beoordeelt. Dit wordt zowel in totaliteit als per leeftijdsgroep getoond. Voor deze indicator zijn geen wijkgegevens beschikbaar.

Figuur 5.2.8 Percentage inwoners dat gezondheid als niet goed ervaart (2012) (bron: Gezondheid in beeld. Gemeente Horst aan de Maas, GGD Limburg-Noord)

Gemiddeld genomen ervaart 21 procent van de volwassen inwoners van Horst aan de Maas zijn of haar gezondheid als niet goed. Hoe hoger de leeftijdsklasse, hoe meer personen naar verhouding geen goede gezondheid ervaren.

5.3 Jonge, potentieel kwetsbare kinderen in Horst aan de Maas

De derde groep waar in dit rapport voor Horst aan de Maas naar gekeken wordt, zijn de jonge potentieel kwetsbare kinderen die niet of moeilijk via instellingen (zoals het onderwijs) te bereiken zijn.

Bij lees- en schrijfvaardigheid speelt de familiale context een fundamentele rol. De houding van de ouders tegenover lezen en schrijven zal een grote impact hebben op de latere ontwikkeling van het kind op dit domein. Uit onderzoek blijkt dat als een kind opgroeit in een gezinsomgeving die niet stimulerend en bevorderlijk is om te leren lezen en schrijven, het risico verhoogt dat de kinderen later zelf laaggeletterd zullen worden. Deze houding beïnvloedt de opvoeding die ze aan hun kinderen zullen geven. Het verwerven van taalvaardigheid hangt immers af van het vermogen van de ouders om met hun kinderen vanaf de vroegste kinderjaren op een ludieke manier om te gaan met het lezen van boeken. De taalvaardigheid zal ook afhangen van de al dan niet uitgebreide woordenschat die bij dagelijkse activiteiten zal worden gebruikt (Fouarge et. al, 2011).

Dit benadrukt het belang om jonge potentieel kwetsbare kinderen al vroeg in beeld te hebben en er vroegtijdig op in te grijpen. Hoe ouder het kind, hoe moeilijker de problemen op school ten gevolge van leerachterstand immers kunnen worden verholpen. Een preventieve strategie lijkt het meest aangewezen.

Om in kaart te brengen hoeveel jonge, potentieel kwetsbare kinderen er in de gemeente Horst aan de Maas wonen, en specifiek in welke wijken, kan er enerzijds naar de situatie van de ouders gekeken worden. Hiervoor wordt verwezen naar de vorige paragrafen over de indicatoren.

5.3.1 Voor- en vroegschoolse educatie

Een andere duidelijke indicator is of een kind in aanmerking komt voor voor- en vroegschoolse educatie. Voor- en vroegschoolse educatie is als compensatie bedoeld voor peuters en kleuters die thuis te weinig ontwikkelingsgerichte stimulering ontvangen. Het doel is het voorkomen van een achterstand bij de start van groep 3 in de in het basisonderwijs. Op basis van bepaalde criteria worden doelgroepkinderen geïdentificeerd, die in kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en kleutergroepen van de basisschool een VVE-programma krijgen aangeboden. In de praktijk bestaat de doelgroep voornamelijk uit allochtone en autochtone kinderen uit lagere sociaal-economische milieus.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de voor- en vroegschoolse educatie. Ze krijgen geld op basis van de gewichtenregeling die gebaseerd is op de opleiding van ouders. Ze zijn echter vrij om de doelgroep voor voor- en vroegschoolse educatie te bepalen, evenals welk programma ze willen gebruiken voor VVE. Ieder kind krijgt, op basis van de opleiding van de ouders, een gewicht. Hoe meer gewichtenleerlingen in de gemeente (boven een bepaalde drempel), hoe meer geld de gemeente krijgt voor onderwijsachterstandenbeleid. Een bruikbaar criterium voor deelname aan voorschoolse educatie is dus het opleidingsniveau van de ouders. Veel gemeenten kiezen echter voor een bredere doelgroepdefinitie dan alleen het leerlinggewicht. Meestal wordt het criterium opleidingsniveau aangevuld met thuistaal, taalachterstand of sociaal-emotionele achterstand. De aanvullende criteria zijn ingevoerd om het schrappen van etniciteit uit de gewichtenregeling te compenseren (Nederlands Jeugd Instituut, 2015; Geus, Versteegen & Kruijer, 2009).

In 2015 (peildatum 1 november) gingen er 478 peuters en kleuters in Horst aan de Maas naar kindcentra. Hierbinnen zijn 21 kinderen die een extra dagdeel komen via het gemeentetarief op indicatie van JGZ. Dit is 4,4 procent van alle kinderen die naar de kindcentra gaan. Er zijn geen cijfers op wijkniveau beschikbaar.

5.3.2 BoekStart

BoekStart is een programma dat het lezen met heel jonge kinderen wil bevorderen én ouders met jonge kinderen wil laten genieten van boeken. In het BoekStart-programma werken bibliotheek, gemeente en consultatiebureau samen. Als een baby 3 maanden oud is, ontvangen ouders een brief van de gemeente met een waardebon. Met deze bon kunnen ouders een gratis BoekStart-koffertje met onder meer babyboekjes ophalen bij de bibliotheek.

In welke wijken wordt Boekstart afgenomen? Worden bepaalde groepen minder bereikt via Boekstart?

In tabel 5.3.2 op de volgende pagina is het aantal Boekstartleneren per wijk weergegeven (0 t/m 2 jaar in 2014, in verband met ontbreken aantallen op wijkniveau geboren in 2015). Eveneens is het aantal BoekStartleneren als percentage van het inwonerstal per gebied gepresenteerd. Uit landelijk onderzoek van 2014 blijkt dat het bereik gemiddeld 33 procent is: 33 procent van de ouders gaat in op de uitnodiging per brief, door daadwerkelijk een koffertje op te halen en hun kind lid te maken.

Tabel 5.3.2 Boekstartliders, als percentage van totale leeftijdsgroep (2014)

	Aantal BoekStartleden	Aantal inwoners 0 t/m 2 jaar	Bereik (%)
Griendtsveen	1	22	5%
America	21	66	32%
Meterik	11	26	42%
Hegelsom	9	56	16%
Horst	105	314	33%
Melderslo	19	58	33%
Broekhuizenvorst	4	22	18%
Lottum	11	63	17%
Grubbenvorst	27	118	23%
Broekhuizen	3	21	14%
Sevenum	37	170	22%
Kronenberg	3	33	9%
Evertsoord	1	6	17%
Meerlo	12	65	18%
Tienray	8	43	19%
Swolgen	9	33	27%
Horst aan de Maas	281	1116	25%

Bron: Gemeente Horst aan de Maas; BiblioNu

Uit de tabel blijkt dat BoekStart in gemeente Horst aan de Maas een lager bereik heeft dan het landelijk gemiddelde. Van de 0-2 jarige inwoners in Horst aan de Maas is 25 procent Boekstart-lid. Tussen de wijken onderling zijn grote verschillen zichtbaar. In America, Horst en Melderslo komt het BoekStart bereik overeen met het landelijke gemiddelde. In de wijk Meterik wordt bovengemiddeld (42%) ingegaan op de BoekStart-uitnodigingen. In een aantal wijken is het bereik lager dan het gemiddelde van Horst aan de Maas: Hegelsom (16%), Broekhuizenvorst (19%), Lottum (17%), Broekhuizen (14%), Evertsoord (17%), Meerlo (18%), Tienray (19%). In Griendtsveen (5%) en Kronenberg (9%) is het bereik het laagst.

6. Conclusies

Het doel van dit onderzoek was om in kaart te brengen in welke mate zich in verschillende wijken van Venray kwetsbare groepen bevinden. Een kwetsbaar persoon is iemand die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie.

Met de resultaten van dit onderzoek kan BiblioNu, in samenwerking met de gemeente en andere partners op het vlak van geletterdheid, probleemgroepen definiëren. De 'genomen foto' biedt input voor de te vervullen rol en de te bewandelen strategie ten aanzien van kwetsbare groepen. Daarnaast biedt het kerngegevens die zeer relevant zijn in mogelijke gesprekken met nieuwe samenwerkingspartners in het werkgebied.

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek samengevat in conclusies.

Naar schatting wonen er in gemeente Venray tussen de 3.000 en 3.500 laaggeletterden in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar. D.w.z. circa 11,2 procent van de potentiële beroepsbevolking in Venray is naar schatting laaggeletterd. Daarnaast is minimaal 21,5 procent van de 65-plussers laaggeletterd (minimaal 1.600 laaggeletterde 65-plussers). In gemeente Horst aan de Maas wonen er naar schatting tussen de 2.500 en 3.000 laaggeletterden in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar. D.w.z. circa 10,1 procent van de potentiële beroepsbevolking. Daarnaast geldt ook in deze gemeente minimaal 21,5 procent van de 65-plussers laaggeletterd (minimaal 1.600 laaggeletterde 65-plussers). Al deze mensen beschikken over onvoldoende vaardigheid om te kunnen omgaan met de lees- en schrijftaken in het dagelijks leven en op het werk. Ze hebben niet het niveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren.

Naast laaggeletterden is bekeken in welke mate gemeente Horst aan de Maas (in Venray is dit reeds bekend bij de bibliotheek) te maken heeft met maatschappelijke kwetsbare volwassenen en jonge, potentiële kwetsbare kinderen. Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement. Uit onderzoek blijkt dat als een kind opgroeit in een gezinsomgeving die niet stimulerend en bevorderlijk is om te leren lezen en schrijven, het risico verhoogt dat de kinderen later zelf laaggeletterd zullen worden. Deze houding beïnvloedt de opvoeding die ze aan hun kinderen zullen geven. (Fouarge et. al, 2011). Dit benadrukt het belang om jonge potentieel kwetsbare kinderen al vroeg in beeld te hebben en er vroegtijdig op in te grijpen. Hoe ouder het kind, hoe moeilijker de problemen op school ten gevolge van leerachterstand immers kunnen worden verholpen. Een preventieve strategie lijkt het meest aangewezen.

In 2015 kwam 4 procent van alle peuters en kleuters in aanmerking voor een extra dagdeel bij kindcentra op indicatie van JGZ. Daarnaast werd in 2014 een kwart van alle 0-2 jarigen bereikt via BoekStart (ten opzichte van 33% landelijk).

In de volgende paragrafen worden de kansen op laaggeletterdheid per gemeente beschreven.

6.1 Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Venray

Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners

In de wijken gesitueerd ten westen (Heide, Ysselsteyn, Merselo, Veulen en Vredepeel) van Venray is de kans op kwetsbare inwoners klein. Daar is zowel een behoorlijk tot zeer lage kans op laaggeletterdheid en maatschappelijke kwetsbaarheid. Hetzelfde geldt voor het wijkcluster 'Kernen Midden' (bestaande uit Smakt, Oostrum, Oirlo, Castenray en Leunen). In beide wijkclusters wonen o.a. weinig allochtonen en worden er weinig uitkeringen verstrekt onder de potentiële beroepsbevolking. Daarnaast is de financiële en sociale van de inwoners van deze wijken gunstig.

Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

In de kernen ten oosten (Wanssum, Geysteren, Blitterswijk) van Venray is een gemiddelde kans aanwezig op laaggeletterdheid. Daarentegen is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag.

Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners

In wijkcluster 'Venray Centrum' (bestaande uit Venray-Centrum, Venray-Oost en Venray-West) en in wijkcluster 'Venray Rndom' (bestaande uit Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander en Sint Antoniusveld) is een grote kans op kwetsbare inwoners. Er doet zich wel een verschil voor tussen de wijkclusters. Daar waar in Venray Centrum de kans op laaggeletterden zeer hoog is, is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid gemiddeld. Voor Venray Rndom geldt precies het omgekeerde. Beide wijkclusters worden onder andere gekenmerkt door de aanwezigheid van sociale huurwoningen, huishoudens met een laag inkomen en relatief veel 45-plussers.

6.1 Laaggeletterdheid en kwetsbaarheid in Horst aan de Maas

Wijken met kleine kans op kwetsbare inwoners

De wijken Griendtsveen, Kronenberg en Meterik hebben de kleinste kans op kwetsbare inwoners. Zowel de kans op laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid is in deze wijken behoorlijk tot zeer laag. In deze wijken is onder andere sprake van een gunstige financiële en sociale situatie.

Wijken met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

Een aantal wijken in Horst aan de Maas hebben een gemiddelde kans op kwetsbare inwoners. Tussen deze wijken zijn wel wat verschillen te zien.

- In Hegelsom is zowel de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid als laaggeletterdheid gemiddeld.
- In Sevenum en Meerlo is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk laag, in Lottum zelfs zeer laag, maar de kans op laaggeletterdheid gemiddeld. In Melderslo is dit precies omgekeerd.
- In America is de kans op laaggeletterdheid behoorlijk laag, maar de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid zeer hoog.
- In Tienray is de kans op laaggeletterdheid zeer laag, terwijl de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid behoorlijk hoog is.

Wijken met grote kans op kwetsbare inwoners

Evertsoord en Horst zijn de meest kwetsbare wijken. Zowel de kans op laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid is daar zeer hoog. Hier zijn onder andere veel huurwoningen in handen van wooncorporaties, is de financiële situatie kwetsbaarder en wonen er naar verhouding meer allochtonen.

Twee andere wijken die de aandacht verdienen zijn Broekhuizenvorst en Broekhuizen. Daar is een behoorlijk hoge kans op kwetsbare inwoners. Twee minder zorgelijke wijken, maar ook met de nodige kans op kwetsbare inwoners zijn Swolgen en Grubbenvorst. Hoewel in Swolgen en Grubbenvorst de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid gemiddeld is, is de kans op laaggeletterdheid behoorlijk tot zeer hoog.

Naar aanleiding van deze analyse kunnen ervaren Cubiss-medewerkers u adviseren en ondersteunen bij het opstellen van een plan van aanpak en bij de verdere uitvoering ervan. U kunt hiervoor contact opnemen met Ivette Sprooten, senior adviseur Laaggeletterdheid bij Cubiss, i.sprooten@cubiss.nl.

Geraadpleegde literatuur en bronnen

Baay, P., Buisman, M. & Houtkoop, W. (2015) *Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld? Vaardigheden van burgers en aanpassingen door overheden*. 's-Hertogenbosch: ECBO

Bohenn, E., Ceulemans, C., Van de Guchte, C., Kurvers, J. & Van Tendeloo, T. (2004). *Laaggeletterd in de Lage Landen. Hoge prioriteit voor beleid*. Den Haag: Nederlandse Taalunie

Buisman, M. & Houtkoop, W. (2014). *Laaggeletterdheid in kaart*. 's-Hertogenbosch/Utrecht: ECBO

CBS Statline (2013/2014) Opgehaald in december 2015 van <http://statline.cbs.nl/Statweb/>

Fouarge, D. Houtkoop, W. & Velden, R. van der (2011). *Laaggeletterdheid in Nederland*. 's-Hertogenbosch/Utrecht: ECBO

Gemeente Horst aan de Maas (2012) *Horst aan de Maas in cijfers*. Opgehaald in december 2015 van <http://horstaandemaas.incijfers.nl/>

Gemeente Venray (2012) *Venray in cijfers*. Opgehaald in december 2015 van <http://venray.incijfers.nl>

Geus, W. de, Versteegen, H. & Kruijer, J. (2009) *Voorschoolse educatie: doelgroepbepaling en toeleiding*. Utrecht: Oberon en Sardes.

GGD Limburg-Noord (2012) *Gezondheid in Beeld Gemeente Horst aan de Maas. Resultaten uit de volwassenen- en ouderenmonitor 2012*. Venlo-Blerick: GGD Limburg-Noord

GGD Limburg-Noord (2012) *Gezondheid in Beeld Gemeente Venray. Resultaten uit de volwassenen- en ouderenmonitor 2012*. Venlo-Blerick: GGD Limburg-Noord

Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties (2014) *Leefbarometer*. Opgehaald n december 2015 van. <http://www.leefbaarometer.nl/home.php>

Nederlands Jeugd Instituut (2015). Opgehaald van: <http://www.nji.nl/Doelgroep-voor--en-vroegschoolse-educatie>

PIAAC (2013). *Kernvaardigheden voor werk en leven: resultaten van de Nederlandse survey 2012*

Toelichting indicatoren Kerncijfers Wijken en Buurten, CBS. Beschikbaar via <http://download.cbs.nl/regionale-kaarten/2013-toelichting-variabelen-kwb-2003-2012-versie-2013-04-04.pdf>

UWV (2012)

Vos, M., De Vries, M. & Duvekot, C. (2007) *Handreiking Wmo en laaggeletterdheid. Tips hoe gemeenten aandacht aan laaggeletterde burgers kunnen besteden in hun Wmo-beleid*.

WMO voorzieningenbeleid. Beschikbaar via
http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/Bronckhorst_Einddocument_Definities%20kwetsbare%20burgers.pdf